

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 20 · 22. november
Sesjonen 2023–2024

Møte onsdag den 22. november 2023 kl. 10

President: Masud Gharahkhani

Dagsorden (nr. 20):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten [10:00:06]: Representanten Kari Henriksen, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Fra Fremskrittspartiets stortingsgruppe foreligger søknad om permisjon etter Stortingets forretningsorden § 5 annet punktum for representanten Tor André Johnsen fra og med 22. november og inntil videre.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Vararepresentanten, Johan Aas, innkalles for å møte i permisjonstiden.

Presidenten [10:00:31]: Johan Aas er til stede og vil ta sete.

Representanten Birgit Oline Kjerstad vil framsette et representantforslag.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [10:00:48]: På vegner av representanten Kari Elisabeth Kaski og meg sjølv har eg gleda av å fremje eit representantforslag om trygge bustader for alle.

Presidenten [10:01:00]: Representanten Tone Wilhelmsen Trøen vil framsette et representantforslag.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [10:01:14]: På vegne av representantene Jan Tore Sanner, Tage Pettersen, Mari Holm Lønseth, Erlend Svardal Bøe, Sandra Bruflot, Anne Kristine Linnestad og meg selv vil jeg fremme et forslag om økt åpenhet, mer brukerinvolvering og strenge krav til ansattes lønns- og arbeidsvilkår i de offentlige finanserte velferdstjenestene.

Presidenten [10:01:34]: Representanten Lan Marie Nguyen Berg vil framsette et representantforslag.

Lan Marie Nguyen Berg (MDG) [10:01:49]: Det er utsikter til våpenhvile på Gazastripen nå, og på vegne av representantene Une Bastholm, Rasmus Hansson og meg selv fremmer jeg et forslag om humanitær innsats for å evakuere skadde barn på Gazastripen og tilby dem helsehjelp. På vegne av forslagsstillerne ber jeg om hastebehandling med henvisning til § 39 c.

Presidenten [10:02:16]: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:02:23]

Muntlig spørretime

Presidenten [10:02:24]: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsrådene Jan Christian Vestre, Geir Pollestad og Erling Sande vil møte til muntlig spørretime.

De annonserte regjeringsmedlemmene er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter med første hovedspørsmål, fra representanten Linda Hofstad Helleland.

Linda Hofstad Helleland (H) [10:02:57]: Mitt spørsmål går til næringsministeren.

Eksporthverdiene er nå høye. Når kroneverdien og kronekursen har falt betydelig, er ikke det noen overraskelse. Det er bra at det etableres mange nye foretak, men enkeltpersonforetak gir oss ikke mange nye arbeidsplasser i privat sektor.

Vi ser av snuoperasjonen i regjeringens næringspolitikk at det som en gang var stabile og forutsigbare rammevilkår i Norge, gjør at selskaper ikke lykkes med å skalere, vokse og skape flere arbeidsplasser i Norge. Undersøkelsen fra NHO, Rederiforbundet, Finans Norge og Virke viser at det er kun 3 pst. av våre bedrifter som har tillit til regjeringens næringspolitikk.

Det er altså ikke regjeringens retorikk bedriftene ikke liker; det er først og fremst regjeringens politikk bedriftene ikke liker. Politikken ser vi at ligger fast i nok et statsbudsjett. Økt arbeidsgiveravgift som skulle være midlertidig, fortsetter. Økt formuesskatt ligger fast. Innleieregelverket strammes inn.

Den økte arbeidsgiveravgiften er i realiteten skatt på kompetansearbeidsplasser. Det gjør det vanskelig for de bedriftene vi trenger mer av for å komme oss gjennom den digitale grønne omstillingen. For eksempel må typiske teknologi- og IT-arbeidsplasser regne med over 20 000 kr i økt arbeidsgiveravgift per jobb i 2024. Flere oppstartsselskaper vurderer nå å flagge ut kompetansearbeid som følge av avgiften.

Statsråden sier at regjeringen utvikler næringspolitikk etter dialog og innspill fra næringslivet. Jeg går ut fra at næringsministeren ikke har hørt mange som har bedt om høyere arbeidsgiveravgift.

Hva er det som tilsier at det er bra for næringslivet med en økt arbeidsgiveravgift som et samstemt næringsliv opplever som problematisk og veksthemmende?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:05:08]: Takk for spørsmålet, det skal jeg svare på. La meg bare først få korrigere litt. Det har aldri vært investert mer i norsk næringsliv enn nå. Det settes nye investeringsrekorder.

Vi må tilbake til høykonjunkturen i 2007 for å finne en like høy vekst i et enkeltår hva gjelder investeringer i norsk næringsliv. Hvis det var slik representanten sa, at det er uforutsigbare rammevilkår, er det jo rart at både norsk og utenlandsk privat kapital aldri har puttet mer av sine egne penger inn i norsk næringsliv enn nå.

Det settes stadig nye eksportrekorder, det har kommet 130 000 flere i jobb på to år, det etableres 6 000 nye bedrifter hver eneste måned, og det er færre konkurser nå enn da Solberg-regjeringen styrte, så noe riktig må vi jo gjøre i den økonomiske politikken. Jeg registrerer at vi har klart å holde inflasjonen lavere enn mange av våre handelspartnere. Vi har klart å holde inflasjonen lavere enn gjennomsnittet i EU. Den økonomiske politikken virker, og vi nærmer oss sannsynligvis rentetoppen.

Dette er noen av de viktigste rammebetingelsene for norsk næringsliv. Vi har en plan, vi følger planen, og planen virker. Vi skal få kontroll på den økonomiske situasjonen.

Representanten vet godt at den midlertidige økningen i arbeidsgiveravgiften ikke er noe vi ønsker å forlenge. Regjeringen har vært helt tydelig på at det tiltaket er situasjonsbestemt. Det skal fases ut. Vi har startet utfasingen av den midlertidige økningen i arbeidsgiveravgiften, men den var altså en del av et endret spleiselag som var helt nødvendig i statsbudsjettet i fjor for å møte den verste inflasjonen i Norge siden jappetiden, krigen i Ukraina og den største energikrisen på 50 år. Det er ingen land som ikke har måttet se over spleiselaget sitt på nytt.

Jeg registrerer også at Høyre, til tross for mye snakk om skattelettelser, i sitt alternative statsbudsjett foreslo å øke skattene for næringslivet med 38 mrd. kr i fjor. Når regjeringen gjør det, er det skattesjokk, men når Høyre gjør det, er det visstnok forutsigbarhet og stabilitet for næringslivet.

Linda Hofstad Helleland (H) [10:07:08]: Det er fascinerende å høre alle ordene som beskriver hverdagen til næringslivet der ute, som er ganske annerledes enn det bedriftene opplever, og alle ordene som fraskriver seg ansvar for den byrden som bedrifter opplever for å kunne investere mer. Det er et samstemt næringsliv som sier at næringspolitikken til regjeringen ikke fungerer. Norske bedrifter har vendt regjeringen ryggen. Jeg har møtt Tore Ulstein fra Ulstein Verft, tidligere NHO-president, som statsråden sikkert kjenner til. Han sa at han har gitt opp regjeringen – han har gitt opp regjeringens næringspolitikk. De sitter og venter på valget i 2025.

I neste års statsbudsjett ligger økt arbeidsgiveravgift fast, de økte skattene ligger fast, og regjeringspartiene sitter nå og forhandler med SV, som ønsker ytterligere

økte skatter for næringslivet. Er den nye retorikken som næringsministeren har varslet i næringspolitikken, i tråd med den politikken som regjeringen fører?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:08:16]: Regjeringen har en plan. Vi følger planen, og planen virker. Planen har bl.a. bidratt til rekordhøye investeringer i norsk næringsliv. Det investeres nå vesentlig mer i norske bedrifter enn det det ble gjort da Høyre styrte Norge, så det er litt viktig at vi har en faktabasert diskusjon.

Regjeringen har lagt fram et forslag til statsbudsjett med et skatte- og avgiftsopplegg som fremmer verdiskaping i Norge, som bidrar til rettferdig fordeling – omfordeling. Ja, det er et mål for denne regjeringen å redusere forskjellene i Norge, for det bidrar til å bygge tillitssamfunnet, som også er et produktivt, omstillingsdyktig og verdiskapende samfunn. Regjeringen har ikke foreslått skatteskjerpelser. Vi har derimot startet utfasingen av de situasjonsbestemte økningene bl.a. i arbeidsgiveravgiften, og vi har gjort visse lettelsener i verdifastsettelse når det gjelder formuesskatten, som for øvrig også er på et lavere nivå enn det den var for ti år siden.

La oss heller diskutere politikk. Det hadde vært interessant å høre hva som er Høyres aktive næringspolitikk i møte med de store omstillingsbehovene vi står overfor.

Linda Hofstad Helleland (H) [10:09:24]: Med glede, og det kommer vi til å legge frem i Stortinget ganske snart. La meg ta et eksempel fra gründeren Vibeke Fængsrud fra Ammerud, som har bygd opp en matteportal. Hun har hentet inn 50 mill. kr siden oppstarten, og det er en suksesshistorie. Alt hun tjener nå, reinvesteres i bedriften for å bygge selskapet og arbeidsplasser videre. Hun og mange andre gründerer opplever at formuesskatten blir et uoverkommelig hinder for videre vekst. Den rammer dem nettopp i det øyeblikket de skal hente inn kapital og skal leve videre, og de ender opp med å havne i en formuesposisjon når de fortsatt går i minus. Tilbakemeldingene fra næringslivet er så entydige, spesielt blant oppstartsselskapene: Formuesskatten må reduseres. Etter to år som næringsminister, ønsker statsråden nå innspill på formuesskatten? Mener statsråden selv nå at den må reduseres, og at vi må ha et skattesystem som fremmer vekst og omstilling?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:10:28]: Tid er relativt. Det er riktig at jeg har vært næringsminister i to år, og det er også riktig at Høyre hadde borgerlig flertall i åtte år uten å fjerne formuesskatten, som partiet Høyre nå visstnok er veldig for å fjerne. Det er vel forskjell på liv og lære.

Formuesskatten er en skatt som bidrar til omfordeling i vårt samfunn. Formuesskatten bidrar til at de som

har store verdier, er med og finansierer vår felles velferd. Alle skatter og avgifter kan ha negative effekter, men det er altså ikke et alternativ å fjerne alle skatter og avgifter av den grunn. Formuesskattenivået i Norge er lavere enn for ti år siden. Med 25 mill. kr i aksjeformue betalte man for ti år siden 1,1 pst. i effektiv skattesats. Nå er det redusert til 0,88 pst. Norge har fortsatt lavere beskatning av realformue enn mange land i OECD.

Jeg har sagt at vi lytter og er opptatt av å høre på næringslivet. Derfor besøker jeg bedrifter hver måned, og hvis det er innspill til hvordan vi kan justere innretningen på skattesystemet og gjøre det enda mer vekstkraftig – vel, da lytter regjeringen selvfølgelig til det.

Linda Hofstad Helleland (H) [10:11:34]: Jeg regner med at ministeren i de møtene med bedriftene også får innspill på innstramminger i innleieregelverket. Med de skjerpelsene opplever nå bl.a. flere IT-konsulenter og tekniske rådgivere at de benytter seg av det unntaket i loven for å utføre tidsavgrensede prosjekter. Konsulentbransjen består av 140 000 mennesker som leverer viktige tjenester, særlig for omstillinger både i offentlig sektor og i næringslivet, ved tidsavgrensede behov, gjerne av en teknisk art. Der må man gå inn og hente kompetanse.

Eksemplene er mange på hvordan regjeringens politikk, bl.a. innen innleie, står i veien for omstilling og videre vekst. Statsråden skrev selv i desember i fjor at Arbeiderpartiet åpenbart har gjort feil på veien. Det er bra at man innrømmer det, men det holder ikke. Gjør man noe med det? Vil næringsministeren bidra til at innleieregelverket endres for å redusere vanskelighetene det skaper for næringslivet?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:12:40]: Jeg er stolt av den norske modellen med trepartssamarbeidet, med et organisert arbeidsliv, med rettigheter og plikter som har gjort Norge til et av de beste landene i verden, som har gjort norsk økonomi til en av de mest vekstskapende økonomiene i verden, som har bidratt til at vi som et høykostland, med en av de beste velferdsstatene i verden, har hatt evne til å konkurrere globalt med lavkostland – ikke på pris eller på subsidier, men på kompetanse, på et organisert arbeidsliv, og på at vi investerer i arbeidskraften.

Jeg registrerer at Høyre har et annet syn. Jeg registrerer at Høyre brukte åtte år i regjering på gradvis å plukke den norske modellen fra hverandre gjennom mer midlertidighet og mer innleie under påskudd av fleksibilitet som gjør arbeidslivet mindre trygt for arbeidsfolk, og gir mindre avhengighetsforhold mellom arbeidsgivere og arbeidstakere. Den utviklingen har regjeringen vært imot. Det gikk vi til valg på, og vi har gjort betydelige endringer i tråd med det som har vært norsk tradisjon.

Regjeringen er kunnskapsbasert og opptatt av å lytte. Regelverket er justert, og hvis det skulle være behov for ytterligere justeringer i påvente av de erfaringene vi må få, så vurderer vi selvfølgelig det.

Alfred Jens Bjørlo (V) [10:13:56]: Eg registrerer at næringsministeren seier han reiser mykje rundt til bedrifter og lyttar. Det har eg ingen grunn til ikkje å tru på, men det merkverdige er at han ser ut til å høyre heilt andre ting enn alle oss andre. Noko av det som iallfall eg og Venstre høyrer når vi reiser rundt til norske bedrifter over heile landet, er at det no er fare på ferde for mangfaldet av spreidd, privat norsk eigarskap i bedriftene i landet. Det er neppe parlamentarisk språkbruk å seie at det brenn på dass, men det må i alle fall vere lov til å seie at det er eldsutvikling på toalettet når det gjeld norsk eigarskap i norsk næringsliv.

Eg har lyst til å utfordre næringsministeren på nettopp det. Ministeren seier at han opnar for å gjere endringar i skattar når ein ser at det slår ut på ein lite føremålstenleg måte. Er næringsministeren einig i at formuesskatten, med dei kraftige skjerpingsane som har vore dei to siste åra, no er eit problem for å ta vare på det norske eigarskapet, og at det er viktig å gjere noko med det raskt for å ta vare på Næringslivs-Noreg?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:15:02]: Det er et faktum at formuesskatten i Norge i år er lavere enn for ti år siden, og Norge var et godt land å bo i for ti år siden også. Norge var også et godt land å drive butikk i for ti år siden.

Kritikken fra opposisjonen er litt merkelig, for den ene dagen får vi altså høre at vi skremmer utenlandske investorer bort, og den andre dagen er det for lite norske investeringer. Begge deler kan ikke være riktig samtidig. Sannheten er at verken norsk eller utenlandsk kapital har investert mer av egne sparepenger i norsk næringsliv enn nå. Da må det være fordi de ser at de får god avkastning på investert kapital ved å satse på næringsutvikling i Norge.

Jeg er for øvrig helt enig med representanten i at det er viktig å legge til rette for at både oppstartsbedrifter og andre kan vokse seg bærekraftige og lønnsomme. Det er også grunnen til at regjeringen har varslet norgeshistoriens første gründermelding til Stortinget, nettopp for å se på hvordan vi kan styrke rammebetingelsene for at enda flere kan følge sine drømmer og starte sin egen bedrift.

Alfred Jens Bjørlo (V) [10:16:06]: Eg og Venstre er veldig glade for – og det skal næringsministeren ha honnør for – at ein no varslar ei gründermelding. Det er noko vi har vore opptekne av lenge, og det å få ein heilskap rundt gründeroppstartspolitikken i Noreg er vik-

tig. Likevel: Ei stortingsmelding om gründerskap erstatter ikkje ein politikk som gjennom budsjett, rammevilkår og strategi år for år faktisk legg til rette for nye oppstartsbedrifter i Noreg.

Eg har lyst til å stille finansministeren spørsmål om ein av desse skattane som regjeringa visstnok er i gang med utfasinga av, og som har opprørt heile Nyskaping-Noreg; den ekstra arbeidsgjevaravgifta. Næringsministeren seier at vi no er i gang med å starte utfasinga av arbeidsgjevaravgifta. Vel, på statsbudsjettet for 2023 var det berekna eit proveny vekk frå arbeidsgjevaravgift på 8 mrd. kr. På statsbudsjettet for neste år er det berekna eit proveny på 10 mrd. kr. Om det er ei utfasing, har eg ikkje lyst til å sjå innfasinga. Når ser næringsministeren føre seg at provenyet frå den ekstra arbeidsgjevaravgifta kan gå frå 10 mrd. kr til null?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:17:10]: Nå forsnakket representanten seg noe i den innledende delen av spørsmålet da representanten henviste til finansministeren. Det er helt riktig at det er finansministeren som har ansvar for skatter og avgifter, så spørsmålet bør først og fremst rettes til finansministeren. Jeg skal forsøke å svare likevel.

Regjeringen har vært helt tydelig på at den midlertidige økningen skal fases ut. Vi har startet den jobben i statsbudsjettet for neste år ved å heve nivået for når skatten inntreffer. Det er et godt tegn at norsk økonomi er i sterk vekst, så det at provenyet fra en skatt eller en avgift øker, er jo et uttrykk for at det går godt i norsk økonomi. Det er også en ganske kreativ måte å tolke et statsbudsjett på å si at man ikke har startet en utfasing fordi provenyet øker. Provenyet øker fordi det går godt i norsk næringsliv. Det går godt i norsk næringsliv først og fremst fordi bedriftene våre gjør en fantastisk jobb i møte med store globale utfordringer. Vi kan vel også si at det i hvert fall er et visst uttrykk for at regjeringens økonomiske politikk er vekstfremmende og bidrar til at næringslivet i landet vårt kan lykkes. Det er jeg veldig glad og stolt over.

Presidenten [10:18:11]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Sivert Bjørnstad (FrP) [10:18:27]: I Stortinget har vi hatt mange debatter om såkalt aktiv næringspolitikk de siste årene. Mange av oss har vært skeptisk til det, fordi konsekvensene ofte er at skattebetalernes penger brukes på prosjekter som ikke er lønnsomme, at regjeringen plukker ut bransjer og bedrifter de har spesielt tro på, selv om de ikke har noe grunnlag for å foreta en slik vurdering, og at det til slutt blir vel så viktig for bedriftene å søke støtte hos offentlige myndigheter som å konkurrere i et marked.

En av de næringene regjeringen har pekt på i ulike dokumenter, veikart og strategier, er batterinæringen. Den såkalte aktive næringspolitikken har hatt som eksplisitt mål å utvikle og hjelpe akkurat denne næringen. Blant annet står det i Grønt industriløft at Norge skal videreutvikle en sammenhengende og lønnsom batteriverdikjede, som spenner fra bærekraftig mineralutvikling til resirkulering av batterier. Norge skal være et attraktivt vertsland for lønnsom aktivitet i hele batteriverdikjeden og tiltrekke seg de store batteriinvesteringene og gigafabrikkene.

Nå er det imidlertid ting som tyder på at det norske batterieventyret begynner å slå sprekker. Selskapet Freyr, som har mottatt et par hundre millioner kroner fra staten i tilskudd i tillegg til lovnader om lånegarantier til en verdi av drøyt 4 mrd. kr, varsler nå at de sannsynligvis ikke vil bygge en gigafabrikk i Mo i Rana likevel, med mindre de får 10 mrd. kr til fra staten. Eventyret i Nordland kan altså være over før det er produsert et eneste batteri, mens skattebetalernes penger er brukt og sannsynligvis tapt for godt. Samtidig har styret og ledelsen fått unormalt høye godtgjørelser til å være et norsk selskap.

Sett i ettertid, er det noe næringsministeren ville ha gjort annerledes når han nå ser i bakspeilet og innser at skattebetalerne sannsynligvis vil tape et par hundre millioner kroner på det havarete batterieventyret i Mo i Rana?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:20:34]: Takk for spørsmålet.

Etterspørselen etter batterier i verden kommer til å tjuedoble seg de neste sju årene, og det er fordi hele verden skal elektrifiseres. Det er en del av det grønne skiftet. Verden skal gå fra fossil til fornybar energi. Det er viktig for å nå klimamålene. Norge er veldig eksponert fordi vi har en stor olje- og gassnæring, vi er hovedleverandør av gass til Europa. Europa har sagt at de skal avkarbonisere hele sitt energimarked innen 2030.

Det er høyrisikosport å forsøke å lukke øynene og ørene for den utviklingen og late som om ingenting skjer. Regjeringens mål er at vi skal legge til rette for lønnsom verdiskaping i hele landet og for at Norge kan forbli en industriell, lønnsom energistormakt, også i en fossilfri framtid. Det er grunnen til at vi legger til rette for hele næringslivet, også batterinæringen.

I spørsmålet fra representanten Bjørnstad ligger det en premiss om at dette er skattefinansiert. Vel, la oss igjen se på fakta. De to siste årene er det investert 18 mrd. private kroner i norsk batteriverdikjede. Staten har bidratt med om lag 1 mrd. kr i støtte til teknologiutvikling. Freyr i Mo i Rana har investert 3 mrd. kr og fått 190 mill. kr i tilskudd, et tilskudd som for øvrig ble gitt under den forrige, borgerlige regjeringen. Det har resul-

tert i 100 arbeidsplasser, det har resultert i en pilotfabrikk, og Freyr produserer nå batterier i Mo i Rana.

Det er ikke regjeringens oppgave å peke på verken enkeltbedrifter eller enkeltteknologier. Det er ikke slik at vi forhandler rammebetingelser med hvert enkelt selskap. Min jobb som næringsminister er å legge til rette for at vi har et godt virkemiddelapparat der bedrifter kan konkurrere om støtteordninger, der vi har tilskuddsordninger for banebrytende teknologiutvikling, og der staten kan være med på markedsmessige vilkår og tilby lån, garantier og egenkapital for å bidra til stor skala industrialisering av grønne, lønnsomme prosjekter i Norge. Det registrerer jeg at Fremskrittspartiet er imot. Det synes jeg er trist, for det bidrar til å bremse norsk omstilling.

Sivert Bjørnstad (FrP) [10:22:37]: Til tross for at han har lovet at regjeringen skal føre en veldig aktiv næringspolitikk, og at man virkelig skulle merke forskjell på denne regjeringen og den forrige, påpeker ofte næringsministeren at det ikke er regjeringen som plukker ut hvem som skal få støtte, og ikke. Jeg tror alle forstår at det ikke er næringsministeren som på sitt kontor sitter og saksbehandler hvem som skal få støtte og ikke, men både næringsministeren og statsministeren har vært svært offensive på batterinæringens vegne. Begge har vært i Mo i Rana og sagt at regjeringen ønsker gigafabrikker realisert. Begge har lansert et såkalt grønt industriløft, som peker eksplisitt på batterinæringen. Vestres departement har levert en batteristrategi, og i svært mange innlegg har det vært pekt på akkurat denne næringen.

Da er spørsmålet: Har egentlig virkemiddelapparatet og de som bevilger til sånne prosjekter, i realiteten hatt noe annet valg enn å bevilge disse pengene? Ligger det ikke ganske sterke føringer fra både næringsministeren og statsministeren her?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:23:39]: Virkemiddelapparatet gjør sine egne vurderinger, og bedriftene konkurrerer om støtte. Min jobb er å bidra til at vi mobiliserer mest mulig privat kapital til det grønne skiftet. Staten skal risikøavlaste minst mulig, men vi må også forstå at omstilling innebærer risiko, omstilling har en kostnad. Det å lene seg tilbake og ikke gjøre noen ting har også en pris for Norge som Europas viktigste leverandør av olje og gass.

Det er ikke riktig at regjeringen har sagt at batterinæringen er viktigere enn noe annet. Vi heier på alle verdiskapende, lønnsomme næringer i Norge. Vi har lagt fram en batteristrategi. Vi har lagt fram en mineralstrategi. Vi er i gang med en gigantisk utbygging av havvind, som skal doble norsk kraftproduksjon de neste årene. Vi jobber sammen for å realisere karbonfangst- og lag-

ringsprosjekter, og vi jobber sammen i Europa for å realisere hydrogenprosjekter.

Den aktive næringspolitikken til regjeringen er altså ikke knyttet til enkeltbedrifter eller enkeltteknologier, den handler om å posisjonere Norge, slik at den dagen verden sier at nå vil vi ikke lenger kjøpe olje og gass, har vi en plan for alle de arbeidsplassene og all den verdiskapingen som gradvis skal erstattes.

Sivert Bjørnstad (FrP) [10:24:43]: Samtidig med alt dette har skatter og avgifter økt for folk og næringsliv med om lag 50 mrd. kr de siste årene. Man har konfiskert verdier fra næringsliv og bedrifter som går godt, og overført det til bedrifter og næringer som ikke tjener penger. Det er mye snakk om bærekraft for tiden. Dette er et eksempel på noe som ikke er bærekraftig over tid.

Alle er enige om at vi skal ha et virkemiddelapparat, men det er jo et spørsmål om hvor omfattende det skal være, og om hvor politisk styrt det skal være. Vi mener at virkemiddelapparatet først og fremst skal være der som et supplement, i tillegg til privat kapital, og at det skal være der det er markedssvikt.

Også i dag trekker næringsministeren fram hvor mange private som investerer i batteriverdikjeden, og hvor mye penger som er investert. Jeg tror tallet han brukte var 18 mrd. kr. Er det da noe som helst som tyder på at det er markedssvikt, og at staten absolutt må drive subsidiering her?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:25:46]: Det er det, for det er høy teknologirisiko knyttet til å utvikle nye løsninger, simpelthen fordi de bedriftene som går foran og utvikler banebrytende teknologi som resten av næringslivet senere kan kapitalisere på, ikke nødvendigvis har de riktige bedriftsøkonomiske insentivene. Dette er helt allmenn samfunnsøkonomisk lære, det er ikke noe regjeringen har funnet på.

Alle land ser nå over sine virkemidler og hvordan de kan bidra til raskere grønn omstilling. Vi har gjort det på den norske måten, og det er å ikke være med i noe subsidiemarket og gi driftssubsidier eller produksjonstilskudd til nye fabrikker, men vi tilbyr markedsmessig egenkapital og låne- og garantiordninger for å mobilisere og gi opp privat kapital.

Jeg har lest, intervjuet med partileder Sylvi Listhaug, som sier at det skal kuttes kraftig ned på virkemidlene til grønn omstilling, og at det skal tutes og kjøres på med olje og gass som aldri før. Det blir interessant å se detaljene i det statsbudsjettet, men jeg synes det er trist at Fremskrittspartiet ikke har fått med seg den energiomstillingen som hele verden gjør, og ikke mener at Norge skal posisjonere seg for det.

Sivert Bjørnstad (FrP) [10:26:52]: Det er jo ikke bare jeg og Fremskrittspartiet som har advart mot dette. Det har en rekke økonomer og eksperter også gjort. Jeg tror noen av disse økonomene er sitert på at batterier er noe av det siste vi bør drive med i Norge. Én ting er hvis det er utelukkende private og deres kapital som blir utsatt for den risikoen, men det mange reagerer på, er at staten bevilger såpass store beløp til denne satsingen. De mange hundre millionene staten har gitt til ulike selskaper i batteriverdikjeden, må jo komme fra en plass.

I det spekulative hjørnet har regjeringen knyttet innføring av grunnrenteskatt på havbruk til billigere barnehage i statsbudsjettet neste år. Hvis man skal være like spekulativ som regjeringen har vært i sine budskap: Er det mulig å tenke seg at vi kunne ha klart oss med f.eks. en betydelig lavere grunnrente på havbruk, hvis man ikke hadde brukt en milliard på disse batterifabrikkene?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:27:53]: Jeg er veldig stolt over at regjeringen har landet et bredt forlik når det gjelder grunnrente på havbruk. Jeg er glad for at investeringene i havbruksnæringen nå er på full fart framover, og at det er optimisme i næringen. Det er en av Norges absolutt viktigste eksportnæringer – et fantastisk vekstpotensial. Det er også en næring som har skapt enorme verdier i våre felles fjorder. En grunnrenteskatt er rett og rimelig og kommer til å fungere utmerket godt.

Det er ikke riktig at skattene er økt med de beløpene som representanten sier, generelt for næringslivet. Representanten vet veldig godt at mesteparten av de skatteøkningene er ekstraordinære tiltak, bl.a. i møte med høy kraftpris. Vi har finansiert en av de mest omfattende strømstøtteordningene i Europa gjennom å hente inn mer av overskuddene fra våre felles eide kraftselskap, som så omforderes til det norske folk. Det er rettferdig. Det er jeg glad for at et bredt flertall i Stortinget har sluttet seg til.

Jeg vil tilbake til premisset. Det er at vi ikke kan late som om omstilling ikke skjer. Jeg tror på offentlig-privat samarbeid. Jeg tror på at stat og næringsliv kan jobbe sammen, og at vi kan legge til rette for at private investeringer i Norge makses. Det gjøres nå.

Sivert Bjørnstad (FrP) [10:28:58]: I det siste har jeg hatt gleden av å lytte til flere podkaster hvor næringsministeren har vært gjest. I en av disse snakker statsråden om behovet for storstilt utbygging av havvind og behovet for massive subsidier til det. Grunnen er ifølge næringsministeren at vi om få år går fra å ha et kraftoverskudd til å ha et kraftunderskudd. I neste øyeblikk uttaler Vestre seg om batterier og de megafabrikkene som han så gjerne ønsker seg. Da er argumentet for satsing på batterier at Norge har så stor og god tilgang på ren og fornybar kraft, og at det er et naturlig

fortrinn. Begge deler kan ikke være riktig. Freyrs fabrikk i Mo i Rana hadde planlagt et strømforbruk på godt over 1 TWh i året, mer enn Drammens samlede strømforbruk i løpet av et år.

Hvis det går som forventet, at fabrikkene ikke blir realisert, er næringsministeren enig i at det vil være et gode for innbyggerne i Nordland, med tanke på kraftprisen der?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:30:03]: Det er fascinerende hvor sikkert Fremskrittspartiet kan uttale seg om framtiden. Jeg antar det var med samme sikkerhet Fremskrittspartiet i sin tid både var mot å opprette Statoil og også ville selge halve norsk sokkel. Jeg tror vi skal være litt mer ydmyke i møtet med usikkerhet som framtiden bringer med seg, og jeg tror at vi er mindre egnet enn privat kapital til å vurdere hva som blir lønnsomme prosjekter. Hvis privat kapital vil investere i batterifabrikk i Norge, la oss ønske dem velkommen. Hvis ikke det er næringsvennlig, vet ikke jeg.

Det er riktig at vi etter hvert vil ha for lite kraft i Norge. Det er ikke fordi det bygges to–tre batterifabrikk, det er fordi hele samfunnet skal elektrifiseres. Jeg synes det er veldig trist at Fremskrittspartiet ikke ønsker å bygge ut havvind i Norge. Det er å frata Norge og framtidige generasjoner mulighet til verdiskaping, arbeidsplasser, ren og rimelig fornybar energi og en industrialisering av vårt land som bidrar til at vi fortsatt kan beholde verdens beste velferdsstat. Med respekt å melde – det er å gå baklengs inn i framtiden.

Presidenten [10:31:05]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [10:31:22]: Noreg står overfor ei ganske monumental utfordring dei neste åra. Vi har ei slags dobbel utfordring. Vi skal både omstille oss til eit lågutsleppssamfunn på veldig kort tid og slutte å vere så avhengige av olje og gass som vi er i dag – rett og slett ikkje vere avhengige av olje og gass i det heile. Vi må rett og slett bruke den arbeidskrafta, den krafta og den kapitalen vi har i dette landet, og vri det over i ei grøn retning. Når det gjeld olje og gass, må vi ta i bruk den arbeidskrafta, den kompetansen og den infrastrukturen som er der i dag, og som er verdsløande, og vri desse i retning av grønne prosjekt, viss vi skal få dette til.

Ein aktiv næringspolitikk er da nøkkelen. I noregshistoria ser vi at ein aktiv næringspolitikk har vore avgjerande for å kome seg gjennom omstillingar. Vi ser det også internasjonalt, der den aktive næringspolitikken no har fått ein ny vår, og det blir satsa knallhardt frå både USA, EU, Kina osv. for å kome i mål.

Dette er eit tempospørsmål. Vi har ekstremt dårleg tid. I løpet av det siste året blei klimautsleppa i Noreg

kutta med 0,8 pst., og allereie innan 2030 skal dei kuttast med 55 pst. Vi har gått 0,8 meter, men skal gå 55 meter, for å lage eit slikt bilde av det, så vi har enormt dårleg tid. Skal vi klare dette, må verkemidla kome raskt i gang.

Er statsråden einig i visjonen til SV for det grønne skiftet – at det må skje raskt, og at vi må vri alle dei ressursane vi har i Noreg i dag, i grøn retning?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:33:19]: Takk for et veldig godt spørsmål.

Jeg deler i stort både representantens analyse og hans grunnsyn og holdning. Jeg mener det er mye klokt i det, og så handler det – som alltid i politikken – om å gå fra ord til handling og omsette det til konkrete politiske tiltak.

Denne høsten har regjeringen foreslått å styrke de grønne kapitalvirkemidlene med 15 mrd. kr. Det er en del av grønt industriløft 2.0, som inneholder over 150 konkrete tiltak for å få opp tempoet i nettopp den grønne omstillingen. Det handler om å bruke norske konkurransefortrinn, både naturressurser, kompetanse og våre verdensledende teknologimiljøer. Det handler også om å finne verdikjeder som er bærekraftige, og der det er global etterspørsel.

Jeg opplever at Europa og USA ser til Norge, ser til den politikken som gjennomføres, men også til de ressursene vi har. Regjeringens hovedgrep i møte med kravet om tempo har vært å finne ordninger som i størst mulig grad mobiliserer privat kapital. Representanten har rett i at for å nå klimamålene må det investeres enormt mye i ny teknologi. Vi kan glede oss over at det for første gang i verdenshistorien nå investeres mer i fornybar energi enn i fossil energi. Verdens energibyrå sier at det for hver dollar som investeres i olje og gass i år, vil investeres 1,7 dollar i fornybar energi. Dette er en virkelighet, det er en realitet: Markedene endrer seg, og Norge må tilpasse seg dette.

Så vil jeg si at vi i bunn og grunn har et godt virkemiddelapparat i Norge. Det er robust og bidrar nå til rekordstore grønne investeringer i Norge. Men regjeringen er alltid åpen for nye ideer, det være seg fra næringslivet, fagbevegelsen, partene i arbeidslivet, teknologimiljøene våre og selvfølgelig også fra partier på Stortinget, som jeg opplever deler et sterkt engasjement for at det er behov for innsats og for å gjøre mer. Kontrasten er åpenbar til den andre siden av politikken, som vi nettopp har fått høre mener at vi mer eller mindre skal legge ned virkemiddelapparatet og stoppe støtte til prosjekter som bidrar til grønn omstilling, noe som ville ta Norge enda lenger bort fra å nå klimamålene. Det mener jeg ville ha vært svært uheldig, også for Norges omdømme.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [10:35:24]: Statsråden har heilt rett i at det blir investert som aldri før i norsk økonomi og næringsliv, men veldig mykje av dette

handlar jo om olje og gass. Oljeselskapa reknar med at dei i 2024 skal investere for 232 mrd. kr i norsk sokkel. Høge og aukande investeringar i olje- og gassektoren er det største hinderet for at Noreg skal lukkast med ei grøn omstilling, ifølgje CICERO. Det er på mange måtar elefanten i rommet for det norske skiftet. Viss vi ikkje er villige til å ta tak i dei enorme investeringane som det blir opna for, og som blir kanaliserte gjennom ulike subsidieløp til olje- og gassnæringa, og vri det over til grøn omstilling, vil vi aldri klare det. Den aktive næringspolitikken er nøkkelen.

Meiner statsråden at på den same måten som det er viktig å ha ein plan for eit grønt skifte for fastlandsindustrien, må vi også ha ein plan for den siste fasen til oljeindustrien?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:36:26]: Takk for nok et godt spørsmål.

Jeg mener vi må ha en offensiv plan for å utvikle nye, grønne verdikjeder. Regjeringens grønne industriløft versjon 1.0 kom i fjor sommer, og oppfølgeren, 2.0, som kom for noen få uker siden, er enda bedre.

Representanten har rett i at enhver økonomi har et visst kapasitetstak. Skal en ha mer av noe, må en nødvendigvis gjøre mindre av noe annet, og vi ser nå en kraftig dreining av investeringene. Jeg tror representanten viste til et tall på om lag 200 mrd. kr i olje- og gassinvesteringer, men fastlandsinvesteringene bare i fjor var på over 450 mrd. kr, så det investeres nå altså vesentlig mer. SSB sier at vi i år kommer til å se en «all time high» og sette investeringsrekord i norsk fastlandsindustri. Det er en del av regjeringens aktive næringspolitikk. Det er en villet og ønsket omstilling, og vi legger hele virkemiddelapparatet til rette for å få det til.

Vi må huske på at det også skjer omstilling innenfor olje og gass. Det at vi nå kan utvikle blått hydrogen i Norge, utslippsfritt og basert på norsk naturgass, og eksportere det til Europa, er et klimaprojekt, og det bidrar også til verdiskaping i Norge.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [10:37:30]: Eg trur at eit grønt skifte ikkje skjer no. Det skjer når investeringane i grønne næringar og grøn industri overgår investeringane i olje og gass, altså når meir kapital går i retning av grønne investeringar, når meir av arbeidskrafta går i retning av grønne investeringar, og når meir av krafta går til grønne investeringar.

Framskrivningane til SSB viser at med dagens utvikling vil det jobbe meir enn dobbelt så mange i olje- og gassnæringa som i fornybar næring i 2030. Det betyr at det i 2030 – viss dette held fram – framleis ikkje vil vere noko grønt skifte i Noreg. Vi vil framleis vere langt unna målet om å kome ordentleg i gang, noko som er eit stort tankekors.

Ser statsråden behov for å ta politiske grep og bruke den aktive næringspolitikken, som har bygd oljeindustrien, til no å starte overgangen til dei grøne investeringane og den grøne industrien?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:38:34]: Det mener jeg at vi er i full gang med. Det er mange måter å måle grønn omstilling på. Én ting er hvor mange sysselsatte det er i ulike næringer, noe annet er å se på investeringsnivået, som er vesentlig høyere i fastlandsnæringslivet enn i olje- og gassindustrien. Det tredje kan være å se på eksport, der regjeringen har et mål om å øke norsk fastlandseksport med 50 pst. innen 2030. Den reformen heter Hele Norge eksporterer. Det handler om å omstille norsk økonomi, gi oss flere ben å stå på og bevege oss inn i nye fornybarnæringer og annet verdiskapende næringsliv, som gjør oss mindre eksponert for olje og gass.

Det er også tegn som gir oss grunn til optimisme. Til neste år åpner verdens første fullskala anlegg for fangst og lagring av CO₂ i Norge. Vi er i full gang med havvindutviklingen, som vil doble norsk kraftproduksjon. Det er en haug med nye, grønne, deilige elektroner som skal bidra til det grønne skiftet. Vi er i gang med hydrogenprosjekter, og vi er i gang med batteriprosjekter, tro det eller ei, så det er veldig mye spennende som skjer, ikke minst i industrien og i mange andre grønne næringer i næringslivet. Jeg er åpen for alle gode forslag som kan bidra til at dette skjer enda raskere.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [10:39:35]: Det er alltid grunn til optimisme, viss ikkje har vi ingen grunn til å vere her. Det vi får til av kapitalverkemiddel i statsbudsjettet for neste år når det gjeld eksportfinansiering, Siva og ei rekkje slike ting, er viktig og bra.

Det som er utfordringa, er at vi her står på spranget til å ta ein plass og ei rolle i nye næringar, og då må ein ha sektorretta verkemiddel for å få det til. Det gjeld m.a. flytande havvind, der vi må kome mykje raskare i gang, ikkje vente på at dei store områda skal opne seg i 2030. Der har vi i SV ein plan som vi diskuterer, men som vi ikkje har fått fleirtal for her i Stortinget. Differansekontraktar for hydrogen har vi meint er avgjerande viss Norge skal ta ei rolle i utviklinga av ny hydrogenteknologi, ikkje berre vere ein eksportør av råvarer. Det er ei rekkje slike område der regjeringa ikkje har gjort standpunktane sine kjende.

Ein må ha sektorsatsingar, og ein må bevege seg bort frå olje og gass om ein skal få til dette skiftet.

Statsråd Jan Christian Vestre [10:40:39]: Det er jeg enig i. Vi må også huske på – igjen – at det først og fremst er privat kapital som må lede an, fordi privat kapital er bedre på å finne ut hvilke teknologier som gir

lønnsomhet, og hvilke teknologier som gir utslippskutt. Det mener jeg vi legger til rette for, for det er brede arenaer med stor konkurranse, og det er rett og slett de beste prosjektene som har mulighet til å kunne bli realisert.

En kan alltid diskutere virkemiddelbruken. Virkemidler har også en kostnad, og det er mange viktige formål på statsbudsjettet som denne salen diskuterer. Vi opplever en dyrtid, vi har store uløste oppgaver i offentlig sektor, velferdstjenestene våre, det er uløste oppgaver innenfor samferdsel og på en lang rekke andre områder. Det er viktig at vi hele tiden klarer å prioritere, men at vi også ivaretar alle de viktige oppgavene vi har i samfunnet. Skal vi bruke mer ressurser på grønn omstilling, må vi bruke mindre ressurser på noe annet eller bake kaka større – f.eks. ved å få flere i arbeid, som regjeringen er godt i gang med. Da får vi større handlingsrom, også til det grønne skiftet.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [10:41:41]: Eg kunne ikkje dy meg for eit aller siste spørsmål.

For eit par dagar sidan kom det fram at EU kjem til å avvikle langsiktige gasskontraktar innan 2049. Det betyr at norsk gassseksport faktisk er sperra ute frå EU innan 26 år. Likevel held vi oppe eit skattesubsidiesystem for olje- og gassnæringa som gjer at ein får enorme investeringar – aukande investeringar – i olje- og gasssektoren dei neste åra. Det hindrar det store grønne skiftet, det gjer at vi ikkje kjem i gang i 2030. Er det fleire enn meg – f.eks. statsråden – som ser det som problematisk at vi satsar så tungt på noko som har ein heilt klar avslutta tidshorison, og til samanlikning så avgrensa på det vi verkeleg bør satse på, og som kjem til å stå seg i hundre år framover?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:42:42]: Det er ingen tvil om at etterspørselen etter olje og gass globalt kommer til å gå ned. Jeg er blant dem som tror at det kommer til å skje raskere enn det mange er forberedt på. Det er nettopp derfor det haster å komme i gang med grønn omstilling. Derav også tidligere replikkveksling – det er derfor vi har et virkemiddelapparat som fremmer grønn omstilling.

Nå er Norge den største eksportøren av gass til Europa. Det er avgjørende for europeisk energisikkerhet, men det er også avgjørende for europeisk stabilitet. Det er også et faktum at når naturgassen erstatter kull, bidrar det til effektive utslippsreduksjoner. Det betyr at vi må ha to tanker i hodet samtidig. Omstilling skjer altså ikke fra én dag til en annen, det skjer gradvis, men det må skje hurtig.

Jeg mener at det ikke er noen grunn til å tro at EU tar feil når de sier at de innen 2050 skal avkarbonisere energisystemet sitt. Det må Norge forstå. Det må vi ta inn over oss. Da må vi legge forholdene til rette for at vi kan være en

energipartner for Europa også i framtiden – med havvind, med batterier, med hydrogenprosjekter og med karbonfangst og -lagring. Det er å ta omstillingsutfordringen og muligheten på alvor.

Presidenten [10:43:45]: Vi går til neste hovedspørsmål.

Stine Westrum (R) [10:44:01]: Jeg har et spørsmål til næringsministeren som i høyeste grad angår aktivt statlig eierskap. La det være klart: Vi er alle glade for våpenhvile – måtte den vare evig. Jeg lurer likevel på: Vil statsråden bruke sin eiermakt til å instruere statens våpenprodusenter, overalt hvor de har sine filialer og fabrikker, til ikke å levere våpen som med all sannsynlighet brukes eller vil bli brukt i israelske krigshandlinger på Gazastripen?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:44:38]: Takk for et godt spørsmål.

Jeg skal være helt ærlig og si at dette er et veldig vanskelig spørsmål, og det er et krevende spørsmål å svare på, for vi reagerer alle sterkt på de bildene vi ser fra Gaza. Det som skjer, er umenneskelig. Norge har reagert. Vi har fordømt en del av handlingene. Vi har jobbet for en humanitær våpenhvile. Vi har også sagt at krigen ikke er forholdsmessig. La det ikke være noen tvil om at Norge bidrar så godt vi kan gjøre.

Det er sånn at det ikke er våpen produsert i Norge som eksporteres til Israel. Det er ikke norskproduserte våpen, så vidt jeg vet, som er en del av denne konflikten. Men som representanten er inne på, eier Norge halvparten av Nammo. Nammo har også virksomhet i USA. Den virksomheten er regulert av amerikansk eksportkontroll. Norske myndigheter kan ikke bestemme over andre lands eksportkontroll.

Vi har hatt nær dialog med Nammo den siste tiden, ikke minst sett i lys av situasjonen i Gaza. Vi har forsikret oss om at Nammo gjør ekstraordinære aktsomhetsvurderinger for å vurdere sin egen virksomhet, og det handler bl.a. om både å kartlegge, forebygge og begrense faktisk og potensiell negativ påvirkning eller skade av egen virksomhet.

I dette tilfellet snakker vi om menneskerettigheter i en svært alvorlig konfliktsituasjon, og det viktigste vi kan gjøre, er å påse at selskapet gjør disse aktsomhetsvurderingene. Det er altså ikke staten som kan gjøre dem, det er det selskapet selv som må gjøre, også må selskapet forholde seg til de reglene som gjelder i de landene de opererer i.

Stine Westrum (R) [10:46:17]: Det var i grunnen ikke svar på spørsmålet. Jeg spurte ikke om eksportregelverket som UD forvalter, som statsråden er innom.

Nammo avkrefte overfor Klassekampen på mandag at det har vært gjort andre oppdrag for USA til Israel enn rakettkastere. Nammo får altså informasjon fra kunden, og statsråden er heller ikke uvitende, vil jeg anta.

Spørsmålet er: Vil statsråden gripe inn som eier og stoppe Nammo fra å selge våpen til Israel ad omveier, eller ikke?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:47:02]: Det er altså et bredt flertall i Stortinget, inklusive partiet Rødt, som har stemt for eierskapsmeldingen. I eierskapsmeldingen står begrunnelsen for statens eierskap i Nammo, og i eierskapsmeldingen framkommer også rolle- og ansvarsfordelingen veldig klart. Det vil si at det er grenser for hva eier skal mene noe om, og det er et klart ansvar som ligger til styrets og selskapets daglige ledelse å vurdere sine forretningsmessige operasjoner.

Vi har klare forventninger til selskapene. De forventningene har vi skjerpet i eierskapsmeldingen, også når det gjelder aktsomhetsvurderingene. Som eier er vi på selskapene, vi er offensive, og vi har dialog med dem og sørger for at aktsomhetsvurderingene blir gjort. Vi kan ikke som eier gå inn og detaljstyre selskapene, ei heller datterselskaper, som også har andre aksjonærer, og som opererer i andre land, men det at selskapene forholder seg til lokale lover og regler, er altså ikke nok for oss. Vi har i tillegg sterke forventninger om at de opptrer ekstra aktsomt, spesielt i konflikter som dette.

Stine Westrum (R) [10:48:09]: Nammos ledelse sier i Klassekampen at de ikke driver med politikk. Deler statsråden den vurderingen, og hvem er det i så fall som skal utøve politikken? Er det statsråden? Hvem er da ansvarlig for et eventuelt brudd på folkeretten og humanitærretten som våpen fra norske selskaper blir brukt til?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:48:30]: Det er vanskelig for meg å karakterisere den uttalelsen, og den hørtes også litt unyansert ut. Det er riktig at Nammo drives etter forretningsmessige mål, i likhet med andre selskaper som staten er eier i. Selskapene må forholde seg til de reglene som gjelder, både nasjonalt og internasjonalt. Staten har tydelige forventninger til selskapene om at de skal opptre aktsomt, og det har vi i denne saken forsikret oss om at selskapet gjør sine egne vurderinger av.

Det at vi som stat skulle gå inn i delvis eide datterselskaper i andre land og pålegge dem regler, restriksjoner eller føringer som ikke er i tråd med det landets regler, ville kunne medføre ganske store utfordringer i det sikkerhetspolitiske samarbeidet i NATO-alliansen. Det ville også bli satt store spørsmålstegn ved det i USA, tror jeg. Det er her snakk om et selskap som opererer på

amerikansk grunn, og som leverer til amerikanske kunder innenfor det regelverket som gjelder i det landet de opererer i.

Stine Westrum (R) [10:49:34]: Statsråden refererer også til det han ga som svar til representanten Knag Fylkesnes:

«Som en ansvarlig eier forventer jeg [...] at alle selskapene der staten er eier ikke bare følger gjeldende lover og regler, men også utøver forsvarlige aktsomhetsvurderinger, også med tanke på humanitærretten.»

Er leveranser fra Nammo enten direkte til Israel eller til en kunde som tenker å videresende dem til Israel, i tråd med statsrådets forventninger eller i strid med dem?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:50:08]: Jeg har ikke full oversikt over og kan heller ikke uttale meg om enkeltleveranser fra et selskap som opererer i USA etter amerikanske lover og regler. Det jeg kan være helt tydelig på, er at det ikke er norskproduserte våpen som eksporteres og er en del av denne konflikten. Det har også utenriksministeren svart på.

Som jeg sa innledningsvis, er det et veldig krevende spørsmål. Det er også en krevende sak, for vi er alle dypt preget og berørt av det som skjer i Gaza. Det er fryktelige scener som utspiller seg. Vi vil alle at konflikten skal finne sin naturlige løsning og slutt så fort som overhodet mulig, men vi må forholde oss til det rammeverket vi har. Jeg har den eierskapspolitikken å forholde meg til som et bredt flertall på Stortinget, inklusive partiet Rødt, har sluttet seg til. Jeg må forholde meg til det, og da er jobben min som næringsminister å påse at selskapet gjør aktsomhetsvurderinger. Det har departementet forsikret seg om at selskapet har gjort, og så får selskapet vurdere hva de kan dele av informasjon, og hvordan de selv opptrer i saken.

Presidenten [10:51:13]: Da går vi videre til neste hovedspørsmål.

Mudassar Kapur (H) [10:51:28]: Mitt spørsmål går til kommunal- og distriktsministeren, og mens han er på vei opp, vil jeg gratulere ham med ny jobb.

Denne regjeringen har så langt brukt hundrevis av millioner og menneskelige ressurser på å lage nye fylkeskommuner og kommuner og mer byråkrati. Dette er selvsagt penger og ressurser som heller kunne vært brukt på gode tjenester. Regjeringens nyeste prestisjeprosjekt er nå deling av Kristiansand – dette til tross for at det kan koste opp mot 400 mill. kr, svekke tjenestetilbudet, sette viktig utvikling på vent, gi økte gebyrer og svekke kompetansemiljøene. Det er nettopp derfor

Kristiansand kommune har stemt nei til både oppdeling og folkeavstemning i flere runder. Også velgerne, som er en av de viktigste høringsinstansene vi har i landet, har gjennom lokalvalg stemt fram de partiene som vil se framover, ikke sette alt i revers. Heller ikke blant velgerne i Søgne var det rop etter Senterpartiets reverseingspolitikk.

Regjeringens siste forsøk på omkamp mot Kristiansand har vært å fremme et lovforslag om en statlig innbyggerhøring, som ene og alene er en omkamp mot lokaldemokratiet. Forsøket har naturligvis møtt kritikk fra et bredt flertall av norske kommuner. Selv om et dypt splittet SV går inn for lovendringsforslaget, er det fortsatt veldig mye usikkerhet rundt premissene for denne innbyggerhøringen. Både Kristiansand kommune og mange andre kommuner lurer nå på hvordan dette skal gjennomføres, og hvilken betydning de forskjellige resultatene vil ha.

Mitt spørsmål til statsråd Sande er veldig enkelt: Medfører lovendringen både innbyggerhøring og oppdeling av Kristiansand dersom høringsflertallet vil, og hvor stort må høringsflertallet, valgdeltakelsen og flertallet være for at oppdelingen skal gjennomføres?

Statsråd Erling Sande [10:53:37]: Eg takkar for spørsmålet og også for helsinga i starten av spørsmålet.

Det er ein heilt grunnleggjande forskjell på korleis Arbeidarparti–Senterparti-regjeringa tenkjer når det gjeld utforminga av kommunane våre, og den politikken som Kapur sitt parti førte. Senterpartiet og Arbeidarpartiet er opptekne av å lytte til folk, og det er heile grunnen til at vi har den saka som representanten stiller spørsmål om. Folk i Søgne og Songdalen skal få moglegheita til å seie si meining. Her er det eit veldig tydeleg brot med den politikken som blei ført av den førre regjeringa, der ein gjennomførte ei reform over hovuda til folk og ikkje gav dei moglegheit til å seie si meining. Lovforslaget handlar om det same. Det er eit verktøy for at folk skal få seie meininga si, og vi kjem sjølvsagt til å følgje opp. Viss Stortinget gjev oss dette verktøyet, kjem vi til å følgje det opp med ei folkeavrøysting, og så vil vi sjølvsagt lytte til resultatet av den folkeavrøystinga.

Mudassar Kapur (H) [10:54:45]: Det at man skal lytte til et resultat – jeg ville vært litt overrasket hvis statsråden hadde svart noe annet. Når man først har en høring, må man jo også se på hva folk sier. Men statsråden benytter ikke sin første spørretime til å svare skikkelig på det første spørsmålet i den spørretimen. Det er fortsatt helt i det blå hva man ønsker å få ut av høringen, hvordan høringsresultatene skal tolkes, eller hva man allerede har tenkt rundt den høringen.

Nå er det en gang slik at landet også har en annen person som gjerne skulle ønske at han var kommunal-

minister, og det er partileder Vedum. Han har svart direkte på et spørsmål fra VG om han vil oppløse kommunen ved et knapt flertall og lav valgdeltakelse. Da svarer han at hvis de ønsker å forbli en del av Kristiansand, så blir de det, og hvis de vil ha en god skilsmisse, så legger vi til rette for det. Det betyr at det blir deling uansett hvor liten valgdeltakelsen er, eller hvor liten marginen er.

Har statsråden en kommentar til Vedums beslutning på dette?

Statsråd Erling Sande [10:55:50]: Eg er heilt einig med Vedum i at vi skal lytte til folk, for det er grunnlaget for dette. Det betyr då at dersom det blir fleirtal for det eine eller det andre i desse folkeavrøystingane, må vi følgje opp det i fortsetjinga. Eg kan ikkje svare klarare på det enn akkurat slik: Det betyr noko kva folk stemmer på.

Representanten Kapur ønskjer å spekulere i kva som skjer om vi får den og den oppslutninga i sjølve folkeavrøystinga, men det er jo ingen grunn til å tru at det vil bli veldig låg oppslutning i denne folkeavrøystinga. Dette er ei sak som skapar breitt engasjement, det er ei sak som mange er opptekne av, det er ei sak som det er sterke meininger om. Eg tenkjer det blir meiningslaust på dette tidspunktet å begynne å spekulere i ein situasjon der ingen vel å nytte seg av stemmeretten og moglegheita som dei då får.

Mudassar Kapur (H) [10:56:43]: Jeg synes ikke det er å spekulere i en gitt situasjon når man snakker om en lovendring som regjeringen har ønsket å gjennomføre for å kunne ha en innbyggerhøring. Samtidig har regjeringen absolutt ingen plan, eller noen beskjed til den kommunen det gjelder, om hvordan man skal gjennomføre høringen, og hvordan man skal tolke resultatene. Ingen premisser er klare, bortsett fra at man har lyst til å få gjennomført høringen fordi man har tatt den omkampen mot Kristiansand.

Vi må heller ikke glemme at kommunen har 9 000 ansatte som går på jobb hver dag for å levere gode tjenester til sine innbyggere, bl.a. til de aller mest sårbare, barn og eldre. De melder nå tilbake om at de lever i usikkerhet, og de ser også svart på hvitt i rapporten at dersom man skal gjennomføre en deling, vil tjenestene bli svekket. Hvilken beskjed har egentlig statsråden til de 9 000 ansatte som nå står i fare for ikke å kunne levere de beste tjenestene til sine innbyggere?

Statsråd Erling Sande [10:57:49]: Når det gjeld premissane og gjennomføringa av ei folkeavrøysting, skal eg love å kome raskt tilbake til det, men her vil jo mykje avhenge av stortingsvedtaket. Stortinget må behandle saka først, og så skal eg sjølv sagt kome tilbake til vår plan for korleis dette skal skje.

Det blir gjort ein kjempejobb av kommunalt tilsette, både i Kristiansand og i mange andre kommunar i dette landet. Det har eg stor respekt for. Eg er trygg på at dei gjer ein veldig god jobb, og har ingen grunn til å tru at dei ikkje skulle gjere det. Eg er oppteken av at vi raskt får avklart denne saka, og det trur eg alle partar er interesserte i. Difor avventar eg no Stortinget si behandling av saka, og så skal eg kome raskt tilbake med fleire premissar for korleis ei slik folkeavrøysting skal gjennomførast.

Mudassar Kapur (H) [10:58:49]: Jeg noterer meg i hvert fall at Senterpartiets leder, Vedum, har kommet mye lenger i arbeidet med hvordan denne høringen skal gjennomføres, og premissene for den, enn det fagstatsråden selv har. Det er også en fattig trøst for 9 000 ansatte å høre at statsråden er trygg på at de vil fortsette å gjøre en god jobb, samtidig som statsråden selv nå står i bresjen for en lovendring som vil medføre at nettopp disse 9 000 ansatte, basert på den fagrappporten, absolutt ikke kommer til å være i stand til å levere tjenestene på en like god måte som de er i dag, fordi de må bruke tid og ressurser på å dele opp en kommune, tid og ressurser på å dele opp tjenestetilbudet, istedenfor å utvikle kommunen videre.

Jeg spør igjen: Bortsett fra generelle termer om at man er trygg på at de vil gjøre en god jobb, ser statsråden selv at en slik oppdeling kan medføre at de ikke kommer til å greie å gjøre en god jobb?

Statsråd Erling Sande [10:59:54]: Med all respekt: Eg anerkjenner at endringar kan medføre uro, men eg må også seie at det er veldig spesielt å stå her og bli utfordra av partiet Høgre på det etter at ein i åtte år køyrde omfattande reformer, sette heile Kommune-Noreg og Fylkes-Noreg sine grenser i spel, og gjennomførte sentraliseringsreformer i ei rekkje statlege etatar. Eg vil bli veldig overraska om representanten Kapur meiner at det ikkje førte til usikkerheit blant dei tilsette.

Mudassar Kapur (H) [11:00:34]: Dette virker å være en operasjon som først og fremst handler om å reverse-re det den forrige regjeringen gjorde, og man har ikke et eneste godt argument for hva man ønsker å utvikle. Det er det som er mitt spørsmål. Det står svart på hvitt i rapporten som Statsforvalteren i Agder har levert, at en oppdeling vil medføre svekkede tjenester, svekkede kompetansemiljøer og sette viktig utvikling på vent. Vi vet at disse 9 000 ansatte vil oppleve en hverdag hvor de istedenfor å levere gode barnevernstjenester, god eldreomsorg, hjelpe de mest sårbare barna, jobbe med skole, utdanning og andre viktige tjenester for innbyggerne sine, heller må bruke tid, ressurser og penger på regjeringens reverseringsprosjekt.

Det jeg lurer på, er: Er statsråden enig i at det ville vært bedre om disse ansatte nå framover kunne fått arbeidsro til å utvikle Kristiansand, ikke avvikle Kristiansand?

Statsråd Erling Sande [11:01:34]: Eg skal gjenta det ein gong til: Dette handlar om å lytte til folk, ta folk på alvor. Det var den jobben Kapurs parti og førre regjering ikkje gjorde. Det oppryddingsarbeidet har vi teke på oss. Vi har tenkt å gjere det, vi har tenkt å lytte til folk. Eg skulle ønskje, som òg Kapur antyda, at dette handla berre isolert om Søgne og Songdalen, men det vi høyrer frå Høgre no, er at dei vil fortsetje med den same linja framover om dei får makta igjen, nemleg at ein igjen skal oppmode kommunar om å slå seg saman. Ein kjem med den same medisinen og varslar den same politikken dersom ein får makta igjen. Difor er det desto viktigare at Senterpartiet og Arbeidarpartiet held fast på eit klart standpunkt om at vi ønskjer å lytte til folk i slike prosessar.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [11:02:43]: Det er fascinerande å høyre Høgre sine representantar kome opp her og vise sine bekymringar i ei sak der dei har valsa over innbyggjarane. Dei har ikkje vore interesserte i å lytte til dei. Vi hugsar godt dei vedtaka som blei gjorde i denne sal kort tid til tilbake om korleis vi skulle tvangssamanslå kommunar mot deira vilje.

No som vi har ei lovendringsprosess som gir departementet moglegheit til å høyre på innbyggjarane, og regjeringa har lova at dei tidlegare tvangssamanslåtte kommunane som no utgjer Kristiansand, skal bli høyrde, er det mange innbyggjarar som har mange spørsmål om når, korleis og kven: Kva tid skal dette skje, korleis vil innbyggjarhøyringa bli gjennomført, og kven skal bli høyrte? Er det innbyggjarane i tidlegare Kristiansand? Er det Songdalen og Søgne? Dette er eit prosessansvar som kviler på regjeringa. Kan statsråden fortelje litt om korleis ein tenkjer?

Statsråd Erling Sande [11:03:47]: Her må eg vere ryddig opp mot Stortinget, for det er slik at det lovendringsforslaget framleis ligg til komitébehandling i Stortinget. Før det har gått igjennom i Stortinget, vil det ikkje vere riktig av meg å leggje fram ein detaljert plan der eg legg til grunn at Stortinget vedtek noko dei enno ikkje har gjort. Difor må mitt svar her vere at eg skal kome raskt tilbake når det vedtaket er fatta, og svare på dei spørsmåla som representanten Fylkesnes her løfta.

Presidenten [11:04:17]: Vi går vidare til neste hovudspørsmål.

Stig Atle Abrahamsen (FrP) [11:04:39]: Mitt spørsmål går til kommunal- og distriktsministeren.

Byggenæringen sliter sterkt om dagen. Vi ser rapporter, og vi hører fra bedriftene i denne næringen at man ikke har tilstrekkelig med oppdrag. Vi ser det på nyboligsalget, som har falt med 35 pst. det siste året, og igangsettelsen av nye boliger er ned 42 pst. Dette er store svingninger for en næring.

En vesentlig del av dette har også å gjøre med store statlige prosjekter som er stoppet, som f.eks. samlokaliseringen av Fiskeridirektoratet og Havforskningsinstituttet i Bergen, som jeg må si faller meg tungt for brystet. Det har også med kommunenes rammer å gjøre, for kommunene er en av de store bestillerne til byggenæringen. Når kommunene ikke får noen som helst bistand i form av styrking av tilskudd fra Husbanken, rentekompensasjonsordninger gjennom Kommunalbanken, eller de virkemidlene som ligger der i krisetider som dette, da lurer jeg på når regjeringen skal våkne opp og se hvilken krise man er på vei inn i når det gjelder situasjonen i byggenæringen.

Vi registrerer at regjeringen ved forrige budsjett skulle ta ned aktiviteten, og da var forslaget å fjerne hele tilskuddet til å bygge nye sykehjemsplasser. Jeg ser at man begynner å komme på bedre tanker der, selv om man bare har lagt inn tilskudd til halve behovet, 1 500 omsorgsplasser. Er det noen nye tiltak på vei?

Statsråd Erling Sande [11:06:46]: Fyrst og fremst har eg lyst til å seie takk for eit viktig spørsmål, for det er klart at bustadbygging er sensitivt for konjunktursvingingar, og det ser vi no tydeleg. Eg kan iallfall seie her i dag at eg kjem til å invitere aktørane i byggenæringa til eit møte, både for å få meir kunnskap om situasjonen, og for å drøfte korleis vi i fellesskap handterer han.

Vi har nokre verktøy som regjeringa har brukt òg i denne situasjonen. Vi har Husbanken, som er eit sånt verktøy. Senterpartiet og Arbeidarpartiet i regjering har lyfta rammene til Husbanken for å gjere meir midlar tilgjengelege for startlån for vanskelegstilte, for utleigebustader, for studentbustader osv.

Eg trur representanten har heilt rett når han seier at kommunane sin økonomi er viktig her. Difor har det òg vore kjempeviktig for Senterpartiet og Arbeidarpartiet å styrkje kommunane sin økonomi. Noko av det fyrste ein gjorde då ein kom i regjering, var jo eit lyft for kommunane og fylka, fordi dei er ein stor aktør inn i dette bildet.

Eg trur òg det er viktig å hugse at det aller viktigaste er at ein klarer å få kontroll på prisvekst og rentevekst, for det er den bakanforliggjande årsaka til noko av det vi no ser. Difor er den overordna økonomiske politikken til regjeringa svært viktig òg inn i dette bildet.

Stig Atle Abrahamsen (FrP) [11:08:30]: Det er bra at ministeren i hvert fall vil møte næringen og noen av de utfordringene som vi ser. Kanskje er det noe sent å begynne nå om man skal få tiltak inn i dette statsbudsjett-

tet, for her trengs umiddelbar handling hvis vi ikke skal se et kompetansetap i denne næringen som vi ikke har sett siden 1990-tallet. Den gangen mistet norsk byggenæring så mye kompetanse og så mange fagarbeidere at vi i senere tid har måttet belage oss på utenlandsk arbeidskraft for i det hele tatt å være i stand til å drive, bygge og ha fagarbeidere som faktisk bygger landet.

Jeg må igjen spørre om det er noen nye tiltak i dette statsbudsjettet som er til vurdering, for å møte denne akutte krisen.

Statsråd Erling Sande [11:09:33]: Eg må anta at med «dette statsbudsjettet» refererer representanten til det statsbudsjettet som ligg i Stortinget no. Det er jo Stortinget som er løyvande myndigheit, så det statsbudsjettet har regjeringa levert ifrå seg i denne omgang, og det ligg til behandling her i Stortinget. Eg skal ikkje forskotere den behandlinga, men i forslaget ligg det i alle fall å oppretthalde ei høg ramme til Husbanken, som eitt eksempel på eit sånt grep.

Eg har lyst til å seie at dette er ein situasjon som er i utvikling. Regjeringa skal leggje fram ei bustadmelding over jul, eller i alle fall i fyrste halvår neste år – forhåpentlegvis tidleg i det halvåret. Då kjem mange av dei spørsmåla som er relevante for den situasjonen representanten tek opp, til å vere på dagsordenen. Vi skal drøfte det i regjeringa og leggje fram eit forslag og så invitere Stortinget til ein diskusjon om desse viktige tinga.

Stig Atle Abrahamsen (FrP) [11:10:32]: Det vil vi nok se fram til.

En ting som også er vesentlig for om kommunene har kraften til å kunne gjøre de nødvendige investeringene, er kommunerammene. Statsråden mente at kommunene hadde fått en styrket økonomi. Til vanlig møter jeg i kommunestyret og fylkestinget hjemme, og jeg kan ikke kjenne meg igjen i den beskrivelsen. Jeg tror ikke det er mange kommunedirektører rundt omkring i det ganske land som kjenner seg igjen i den beskrivelsen, spesielt med tanke på den overordnede rammen. Når det gjelder anslagene som regjeringen har for lønns- og prisvekst, så bommet man kraftig sist. I dette statsbudsjettet har man igjen kommet med lavere anslag for lønns- og prisvekst enn både SSB og Norges Bank har gjort. Det skaper en enorm usikkerhet ute i norske kommuner, og det stopper investeringer. Er det noe som kanskje kan bli rettet på før budsjettet blir saldert?

Statsråd Erling Sande [11:11:37]: Eg må fyrst seie at det overordna bildet når det gjeld norske kommunar, er at det går ganske greitt. Det er nokre kommunar som har vanskar, og det er viktig at ein har med det også. Prisvekst er ein av grunnane. Nokre kommunar merkar også rentevækst no, fordi ein sit med store lån, men vel-

dig mange kommunar har hatt og har ei positiv og god utvikling økonomisk. Eg trur det blir viktig også framover å sikre ein god økonomi for kommunar og fylkeskommunar. Eg blir freista til å sende ballen litt tilbake, for bl.a. Framstegspartiet har jo også føreslått kutt til f.eks. fylkeskommunane for det budsjettåret vi er inne i no, som ville gjort noko med den muskelen dei har til å halde viktige byggjeprojekt i gang.

Alfred Jens Bjørlo (V) [11:12:47]: Som representanten Abrahamsen heilt korrekt påpeiker, blir det varsla om ein komande kritisk situasjon i byggenæringa no mange stadar i landet. Det er sjølv sagt alvorleg i både bygd og by, men kanskje spesielt i distrikta, fordi dette er ei viktig distrikts- og regionalnæring. Det er mykje vi kan gjere med det på lang sikt, få ned inflasjonen, stimulere til meir nybygging osv., men på kort sikt er det andre tiltak som kan verke raskare. Kanskje det aller viktigaste der er å få fart på energioppgraderinga av norske bygg, investeringar i energieffektivisering, som både tek ned straumforbruk og vil skape aktivitet i ei byggenæring som no har bruk for meir aktivitet. Eit hovudproblem då som blir meldt tilbake frå næringa, er at Noreg enno ikkje har implementert energieffektiviseringsdirektivet frå EU, slik at næringa og folk veit faktisk ikkje kva spelereglar som gjeld for energikrav til norske hus.

Kommunalministeren har sjølv sagt at kampen mot EU er ei viktig sak for han, men kan han her tenkje seg å gjere eit unntak frå sin kamp mot EU og bidra til å få energieffektiviseringsdirektivet inn i Noreg raskt?

Statsråd Erling Sande [11:13:56]: Fyrst: Alfred Bjørlo refererer her til den debatten der eg tydeleg sa at eg meiner norsk EU-medlemskap ikkje er godt for norske distrikt – eller for landet som heilskap, for så vidt – og det står eg fast ved.

Noreg har jo moglegheit til å forme ut dette regelverket sjølv, og vi har òg ei stadig utvikling av det regelverket som er knytt til bustadbygging. Eg er einig med representanten Bjørlo i målet om at vi heile tida må prøve å sjå på korleis vi kan få bustadmassen vår meir energieffektiv, spare energi. Det treng vi i dette landet. Vi har behov for det. Dei verkemidla – gjennom løyvingar, men også det som går på reglar og rammevilkår for næringa – blir viktige i så måte.

Presidenten [11:14:47]: Vi går vidare til siste hovudspørsmål.

Lene Westgaard-Halle (H) [11:15:05]: Mitt spørsmål går til landbruksministeren: Avsløringene og de ganske forferdelige bildene vi har sett av dyr som lider hos Avia-gen den siste tiden, er svært bekymringsfulle, men dess-

verre er det heller ikke overraskende for oss som har fulgt diskusjonen om dyrevelferd og kyllingproduksjon en lang stund. Aviagen forsyner som vi vet rundt 70 pst. av norsk kyllingproduksjon, og det er egentlig ganske maktpåliggende at vi nå ser på vår produksjon.

Rådet for dyreetikk, som er opprettet av Landbruksdepartementet, anbefalte i sommer at den hurtigvoksende kyllingrasen Ross 308, som den heter, skulle forbys. Vi ser altså den samme rasen på bildene fra Sverige. Dyrene er så sultne at de spiser hverandre levende. Enkelte av dyrene klarer ikke å gå de siste ukene av levetiden sin. Det har lenge vært ganske kjent at denne rasen er avlet fram for nettopp eksplosiv vekst, og det er det som er utfordringen. Den type avl har vist seg å ha veldig negative konsekvenser for dyrevelferden, så det handler altså om mer enn selve dyreholdet.

Nortura har nå annonsert at de vil fase ut denne kyllingrasen. Andre satses på saktere voksende kylling. Stortinget har vedtatt at regjeringen skal levere en dyrevelferdsmelding, men foreløpig har regjeringen valgt å skyve på denne meldingen – mot Stortingets vilje, vel å merke – og statsråden har signalisert at han ikke egentlig har tenkt å foreta seg noe som helst i mellomtiden. Han sier han trenger fakta på bordet.

Mener statsråden at signalene fra Nortura om at de vil gå bort fra hurtigvoksende kylling, da baserer seg på et sviktende faktagrunnlag?

Statsråd Geir Pollestad [11:16:48]: Eg takkar for spørsmålet. Eg meiner at dyrevelferd for alle dyr er viktig. Me jobbar no med ei dyrevelferdsmelding. Eg meiner at det er mange år for seint; eg meiner at dyrevelferdsmeldinga burde ha kome med ti års intervall. Den førre regjeringa valde ikkje å leggja fram ei slik stortingsmelding. Det gjer me no.

I etterkant av avsløringane om kylling i Sverige har eg hatt møte med Mattilsynet og bedt om ei orientering om situasjonen i norsk fjørfenæring. Signala derifrå er at det er ei næring som tek dyrevelferda på alvor, at det er ført tilsyn med spesielt foreldredyrleddet knytt til slaktekyllingproduksjon, og at det er eit dyrevelferdsprogram som gjeld for denne næringa. Når det gjeld rasen Ross 308, er det òg viktig at den har ein betydeleg høgare maksimal tilvekst enn det som vert køyrt i Noreg.

Eg meiner Nortura må gjera sine vurderingar av kva kyllingrasar dei ønskjer å produsera, og så vil eg som landbruksminister i dyrevelferdsmeldinga trekkja opp nokre grenser for produksjonen. Eg trur ikkje det er rett å gå inn på konkrete rasar. Eg trur me må setja opp nokre standardar for kva som skal vera god dyrevelferd, og så vil det vera bønder, slakteri og andre aktørar som definerer kva rasar som oppfyller dei krava, og ikkje minst kva vilkår produksjon og oppdrett vert drivne under.

Lene Westgaard-Halle (H) [11:18:49]: Det synes jeg er positivt. Når det gjelder dette med ti års intervaller, er det litt interessant, fordi forrige gang vi fikk en dyrevelferdsmelding, satt Høyre i regjering. Ti år etterpå satt de rød-grønne i regjering. Stortinget har bedt om at denne dyrevelferdsmeldingen skal komme nå i 2023, og det er et vedtak gjort i Stortinget som regjeringen ignorerer. Det er ikke satt noen dato for når dyrevelferdsmeldingen skal komme, og jeg må innrømme jeg synes det er forstemmende. Jeg er helt enig i at dyrevelferden er god i Norge, men så viser det seg jo gang på gang at vi har saker hvor det virkelig vises at det er behov for en gjennomgang av dyrevelferden i Norge.

Når Stortinget har vedtatt at denne skal legges fram i 2023, hvorfor velger regjeringen da å nedprioritere dette arbeidet?

Statsråd Geir Pollestad [11:19:42]: Eg er oppteken av god dyrevelferd i Noreg. Eg vil engasjera meg òg i enkeltsaker i Noreg, og eg har engasjert meg ved denne anledninga, som gjeld ei dyrevelferdssak frå Sverige. Eg har bl.a. hatt diskusjonar med den svenske landsbygdministeren om dette temaet og om korleis dei følgjer dette opp. Eg tenkjer det er viktig at me jobbar løpande med sakene, og så vil dyrevelferdsmeldinga koma til neste år. Eg meiner det er viktig å leggja fram ei god melding som balanserer. Eg trur det er viktig å erkjenne at når me diskuterer dyrevelferd, så diskuterer me det òg opp mot andre ting: Me diskuterer det opp mot klima, me diskuterer det opp mot økonomi.

Det er ei totalvurdering som vert gjort, og der har det no kome ei rekkje innspel som eg vil gå igjennom. Det er òg faglege innspel som har kome. Så skal me leggja fram ei melding som Stortinget kan behandla.

Lene Westgaard-Halle (H) [11:20:45]: Det er flott at statsråden sier at han er opptatt av dyrevelferd, og det vil i så fall være nye takter fra Senterpartiet, men jeg gleder meg til å se hva det bringer konkret.

Da statsråden i sommer ble utnevnt som landbruksminister, uttalte han at han, som følge av at broren og faren eier 39 pst. av Hå Rugeri, som altså er landets nest største rugeri av kyllinger – for øvrig i et samarbeid med Nortura, som sier at de skal fase ut denne kyllingrasen – ville vurdere sin habilitet i saker som omhandler kyllingindustrien. Det synes jeg var klokt.

Har statsråden nå vurdert sin habilitet, og påvirker dette diskusjonene om omlegging av produksjonen til saktere voksende kylling i Norge?

Statsråd Geir Pollestad [11:21:39]: Spørsmålet om habilitet er viktig, og det har blitt aktualisert i sommar. Både Arbeidarpartiet og Senterpartiet har teke konsekvensane av tilliten til det politiske systemet: Folk har

gått av, partia har teke belastninga. Andre parti har valt å gjera andre vurderingar i dette spørsmålet.

Då eg vart statsråd, orienterte eg om kva foreldra og brørne mine driv med, og det gjorde eg både til SMK og til eige departement. Me har bedt om ei vurdering frå lovavdelinga. Den har me ikkje fått svar på enno, men det er viktig å seia at eg heller ikkje enno har teke ei avgjerd i ei sak om dyrevelferd eller andre forhold knytt til kylling. Eg vil vera sikker på at eg har fått ei full habilitetsvurdering den dagen eg skal ta avgjerder om dette.

Samtidig er det viktig å seia at ein ikkje på generelt grunnlag kan vera inhabil som landbruksminister fordi ein har foreldre eller brør som driv gard.

Lene Westgaard-Halle (H) [11:22:46]: Jeg synes det er veldig fint at statsråden understreker dette med tillit, og det er jo det denne saken i utgangspunktet dreier seg om når det gjelder habilitet, for det handler om å ha tillit til statsrådets beslutninger knyttet til dette.

Nortura har uttalt at de har samarbeidspartnere som gjør det vanskelig å gå over til en ny kyllingrase, og noen av de samarbeidspartnerne er familien til statsråden. Så sier statsråden videre at han foreløpig ikke har fattet noe vedtak: Er det da sånn å forstå at dette er bakgrunnen for at dyrevelferdsmeldingen skyves på?

Statsråd Geir Pollestad [11:23:21]: Eg trur me alle, i kvart vårt reir, skal ta ansvar for habilitet og tillit. Eg gjer det òg i denne saka: Det er ikkje slik at det er nokon som helst samanheng mellom den habilitetsvurderinga eg har bedt om, og framdrifta med dyrevelferdsmeldinga. Me skal ha ei dyrevelferdsmelding som omfattar husdyr, kjæledyr og oppdrettsnæringa for fisk. Det er ein svær jobb som me skal gjera, og me er ikkje i mål med den.

Eg har bedt lovavdelinga, basert på innspel, bl.a. Hørges kritikk og NOAHs kritikk, om ei vurdering av spørsmål konkret knytt til Ross 308 og til generell habilitet overfor Nortura, og spørsmål om habilitet knytt til montering av kamera på Norturas anlegg. Dette skal vera veldig godt dekt, og når eg då skal ta avgjerder, kan eg vera heilt trygg på at min habilitet er i orden.

Presidenten [11:24:22]: Den muntlige spørretimen er dermed over.

Sak nr. 2 [11:24:24]

Ordinær spørretime

Presidenten [11:24:26]: Det blir noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den elektroniske spørsmålslisten i salappen.

Endringene var som følger:

Spørsmål 2, fra representanten Mímir Kristjánsson til arbeids- og inkluderingsministeren, er trukket tilbake.

Spørsmål 3, fra representanten Hårek Elvenes til forsvarsministeren, må utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 4, fra representanten Stig Atle Abrahamsen til forsvarsministeren, er trukket tilbake.

Spørsmål 1

Olve Grotle (H) [11:24:44]: «I vår vedtok Stortinget grunnrenteskatt på havbruk. Som kjent er det òg fastsett at det skal opprettast eit prisråd, og i juni sende Finansdepartementet eit forslag om prisråd for havbruk og inntektsfastsetting i grunnrenteskatten på høyring. Det er nå nokre få veker til prisrådet skal fungere, men endå er ikkje forskrifta vedtatt, medlemmene oppnemnt, rammene lagt og viktige spørsmål avklart.

Kva tid kan havbruksnæringa vente å få ei avklaring på prisrådet og alle spørsmål knytt til det?»

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:25:32]: Grunnrenteskatt på havbruk går inn i en lang norsk tradisjon der fellesskap og lokalsamfunn får en andel av verdiene som skapes, ved at noen får bruke våre felles naturressurser og ha en ekstra avkastning på det. Det begynte med vannkraft, vi har hatt det på olje og gass, og nå har vi det også på havbruk.

Når svært lønnsomme næringer bidrar litt mer gjennom en grunnrenteskatt, kan andre og mer vridende skatter reduseres. Det bidrar til å styrke vekstevnen til norsk økonomi. For at grunnrenteskatten skal virke godt, må den treffe overskuddet i havbruksvirksomheten.

Prisen på fisken skal svare til markedsverdien ved merdkanten av solgt laks, ørret og regnbueørret. I juni sendte jeg derfor på høring forslag om et prisråd for havbruk. Prisrådet vil forenkle skattefastsettingen og være ressursbesparende både for næringen og for skattemyndighetene. Ikke minst vil det være forenkling for oppdrettere som er skjermet av bunnfradraget. I tillegg vil det redusere muligheten for skattemotiverte tilpasninger. Det skal gi rett skatt for selskapene.

Vi har lang og god erfaring med prisråd i Norge – som petroleumsprisrådet, som ble opprettet allerede i 1976. Forslaget til prisråd for havbruk bygger på denne modellen, men med tilpasninger for særtrekkene ved oppdrett.

Jeg vil minne om at målet om markedsverdi ved merdkanten gjelder uavhengig av om det er selskapene selv eller rådet som fastsetter prisene. Inntil rådet er nedsatt og i full aktivitet, vil det være selskapene selv som må fastsette denne prisen. I 2024 legger vi som vars-

let opp til at fastpriskontrakter skal kunne fastsettes enten av rådet eller – hvis de ønsker det – av selskapene selv, sånn at de ikke trenger å være bekymret for å inngå ulike fastpriskontrakter.

Høringen om prisrådet ble avsluttet 4. september og er bl.a. fulgt opp i budsjettet for 2024. I oktober ba vi en bredde av organisasjoner, fylker og andre om innspill til aktuelle kandidater til prisrådet. Vi har fått mange og gode innspill og er trygge på at vi skal få på plass et godt prisråd. Akkurat som med petroleumsprisrådet har jeg stor tro på at prisrådet for havbruk vil være en god ordning for selskapene og for fellesskapet.

Olve Grotle (H) [11:27:57]: Det er fascinerende å høre på finansministeren si utlegging om grunnrenteskatten og kor positiv den er, og så høre kva næringa sjølv seier, og ikkje minst ordførarar frå Senterpartiet, i alle fall dei som – av same grunn – ikkje lenger er ordførarar frå Senterpartiet.

Det blir ikkje oppgjeve ein dato for kva tid vi får på plass dette prisrådet, og det er problemet. Ei stor og viktig distriktsnæring er altså i ein situasjon der dei ikkje veit kva dei faktisk skal betale til neste år. Dei veit ikkje eingong kva tid dei får vite det. Dei veit ikkje kva dei skal rapportere til myndighetene. Dei veit ikkje kva dei skal betale skatt av. Dei veit heller ikkje kva kostnader dei vil bli pålagde, og dei veit altså ikkje korleis rådet skal fungere.

Dette er ein vanskeleg og nærmast uholdbar situasjon for næringa, og eg må stille statsråden spørsmålet om han heilt forstår kva situasjon næringa er i.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:29:01]: Heldigvis har vi en veldig sterk havbruksnæring i Norge. Vi ser også at mange i havbruksnæringen nå gjennomfører og har varslet store og tunge investeringer. Året i år, som Høyre valgte å beskrive at kom til å bli et veldig mørkt år for norsk havbruksnæring, har vært et rekordår for veldig mange selskaper. Det er veldig god inntjening. Det gleder oss alle.

Fra regjeringens side mener vi det er riktig med den produksjonsavgiften som kommer kystkommuner og kystfylker direkte til gode. Vi mener at det er et godt grep. De anslagsvis ekstra 3 mrd. kr som vi får inn gjennom grunnrenteskatt, har vi sagt at vi ønsker å målrette mot landets barnefamilier gjennom lavere barnehagepris – fra 3 000 kr til 2 000 kr, og en pris på 1 500 kr for barn som bor i sentralitetsklasse 5 og 6.

Høyre var imot det samme regelverket for vannkraft på starten av 1900-tallet, Fremskrittspartiet var imot det for olje og gass på 1970-tallet, og begge partiene er imot nå, men når dette setter seg, tror jeg det vil være en forutsigbar og trygg ordning, og vi kommer til å ha en fantastisk næring som skal ha store overskudd ved kysten vår.

Olve Grotle (H) [11:30:07]: Eg vil helst halde meg til det som er temaet for spørsmålet, nemleg prisråd. Høy-ringssvara som er komne inn, viser nærmast ein unison motstand mot prisrådet, og det er vist til ei rekkje vanskelege sider ved det.

Mitt spørsmål til statsråden vil difor vere: Vil regjeringa òg vurdere, slik Høyre har føreslått, å leggje vekk normprisrådet til embetsverket av omsyn til føreseielegheita og stabiliteten til ei stor og viktig distriktsnæring, som etter vårt syn har blitt lemfeldig behandla det siste året? Eller vil ein framleis dure på, utan å ta omsyn til dei innspela næringa har kome med?

Nils T. Bjørke hadde her teke over president-plassen.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:30:56]: Jeg er helt uenig i at vi har duret på. Vi har hatt veldig mange møter og hatt tett kontakt med mange i næringen. Noe av det vi har vært opptatt av, og som vi også gjorde for i år, er det med fastpriskontrakter. I fjor høst var det usikkerhet hos noen av selskapene om man kunne inngå fastpriskontrakter, og hvilken beskatning det skulle ha, noe også Høyre valgte å prøve å skåre billige politiske poenger på. Jeg avklarte det. Den prisen de selv har fått fram i fastpriskontraktene, kunne da legges til grunn.

Jeg har også vært helt tydelig på – også i stad, men jeg tror ikke Grotle hadde så lyst til å høre på det øret – at når det gjelder den typen kontrakter som inngås nå, har vi sagt at de kan legges til grunn for skattleggingen i 2024, nettopp fordi vi ønsker forutsigbarhet og trygghet.

Når det gjelder det som ikke har fastpris, skal det selvfølgelig være rett pris på merdkanten. Det er det som legges til grunn for beskatningen, og det kommer til å gjøres i samråd med næringen.

Spørsmål 2

Frå representanten Mímir Kristjánsson til arbeids- og inkluderingsministeren:

«På Nav-konferansen ble det presentert en ny undersøkelse om sosialhjelp. Lokale Nav-kontor har gitt tilbakemelding om at det er økt pågang, og det blir problematisert at det har blitt kommunisert at alle som trenger hjelp, kan komme til Nav. Et Nav-kontor fortalte at de ikke hadde tilstrekkelige ressurser til å håndtere den økte pågangen, og kontrasterte det med perioden under pandemien, da Nav ble tilført mer ressurser for å behandle søknader om dagpenger. Mener statsråden at Nav lokalt har tilstrekkelige ressurser?»

Presidenten [11:31:59]: Dette spørsmålet er trekt.

Spørsmål 3

Frå representanten Hårek Elvenes til forsvarsministeren:

«I avtalen om å anskaffe ammunisjon fra Nammo AS innebærer kontrakten på om lag 4,7 mrd. kr kun 75 mill. kr til investeringer i økt produksjonskapasitet. Nammo AS viser i sitt høringssvar til at «[d]et utgjør imidlertid ikke mer enn ca. 0,5 pst. av det som må investeres i artilleriproduksjon. Og størrelsen på det som i dag finnes av bestillinger fra norske myndigheter, gir heller ikke noe grunnlag for større investeringer». Hvilke konkrete planer har regjeringen for å øke produksjonskapasiteten utover dagens nivå?»

Presidenten [11:32:01]: Dette spørsmålet er utsett til neste spørjetime.

Spørsmål 4

Frå representanten Stig Atle Abrahamsen til forsvarsministeren:

«I Bergensavisen 21. oktober 2023 kunne vi lese om en krigsveteran. Han ble skadd under oppdrag for Norge i Bosnia da bilen han satt i, veltet, og han fikk en hjerne-skade som følge av denne ulykken. På grunn av hjerne-skaden var ikke veteranen i stand til å søke på kompensasjonsordningen i Statens pensjonskasse. Nå i 2023 er saken foreldet, slik at han ikke kan få erstatningen han har krav på. Vil statsråden vurdere regelendringer som gjør at fysiske skader behandles på lik linje med psykiske skader hos veteraner?»

Presidenten [11:32:02]: Dette spørsmålet er trekt.

Spørsmål 5

Frank Edvard Sve (FrP) [11:32:17]: «Yr gjorde jobben sin og varslet om snø og vanskelige kjøreforhold, men det ser ut til å være grunnleggende mangler ved beredskapen for å holde norske veier åpne vinterstid. Statens vegvesen har åpenbart ikke hatt god nok kontroll på utenlandske vogntog som mandag 30. oktober stoppet trafikken i timevis på nedslitte sommerdekk. I Oslo hadde bare 40 av 183 busser fått på vinterdekk. Jeg forstår ikke hvordan vinteren kan komme overraskende på norske myndigheter.

Kan statsråden forklare hvordan det er mulig at Norge stopper opp ved snøfall, og hvor er beredskapen?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:32:55]: Utfordringene vi så 30. og 31. oktober, minner oss på hvor sårbare

vi er. Det er viktig at folk tar hensyn til vær og føre når de skal ut og ferdes på vinterstid. For å sikre framkommelige og trygge veier må både trafikantene og myndighetene bidra. Trafikantene har ansvar for å sikre både egen og andres framkommelighet og sikkerhet gjennom egen kjøreadferd og bruk av riktig utstyr. På vinterføre har bilistene ansvar for at kjøretøyet er skodd med vinterdekk. Tunge kjøretøy skal ha med kjettinger og bruke disse når det er nødvendig. Det er også bilførernes ansvar å tilpasse fart og kjøreadferd etter vær og føreforhold.

Mandag 30. oktober var svært mange biler ikke skodd for vinterføre. Dette er dessverre noe vi ofte opplever ved årets første snøfall, og som gjentatte ganger fører til store trafikale utfordringer. Som representanten Sve også sa, var snøværet i år godt varslet på forhånd i ulike kanaler til trafikantene, og entreprenørene var i beredskap.

Når det gjelder veieiers og myndighetenes bidrag før og under hendelsen, har jeg bedt Statens vegvesen om å evaluere hendelsene den 30. oktober. Statens vegvesen har gjennomført en intern gjennomgang og konkludert med flere oppfølgingspunkter.

Når det særlig gjelder dekkutrustningen til busser i Oslo, er det Oslo kommune og Ruter som er nærmest til å svare for det. Kravene til dekkutrustning er like for alle tunge kjøretøy.

Det er viktig at de tunge kjøretøyene på veiene våre, både norske og utenlandske, er godt rustet for vinterføre. Kontroll av vinterutrustning er derfor prioritert av både Vegvesenet og politiet gjennom vinteren. Statens vegvesen utførte kontroller både før og under hendelsene den 30. og 31. oktober. Kontrollene ble utført på grenseovergangene og lenger inn i landet.

Selv om de fleste norske og utenlandske tungbiler benytter seg av den dekkutrustningen det stilles krav om – de oppfyller altså kravene – kan dessverre et fåtall mangelfullt utrustede kjøretøyer skape store utfordringer. Ved kontroll kan kjøretøy bli holdt tilbake der det etter føreforholdene ikke er tilstrekkelig sikret veigrep. Her skal det gjøres en vurdering tilpasset føreforholdene i hvert enkelt tilfelle.

Det er også grunn til å nevne at dersom det er mangler ved kjetting eller dekk, kan det ilegges overtredelsesgebyr, og kjøretøyet kan om nødvendig bli holdt tilbake til det er stilt sikkerhet for at gebyret blir betalt.

Frank Edvard Sve (FrP) [11:35:38]:

«Det snør, det snør, tiddeli bom.

De r det det gjør, tiddeli bom.

Nå snør det mye mer enn før tiddeli bom og huttemei tu.»

Er det sånn Statens vegvesen opererer inne på kontora sine når det lavar ned med snø og bilane krasjar? Det er jo ikkje sånn at det berre er bilistane sin feil, for den 19. november 2023, altså førre søndag, small det igjen på E18. Det var kø overalt, det var glatte vegar, og Vegvesenet og politiet skreiv sjølve at det ikkje hadde vore noko kritikkverdig på dei involverte køyretøya.

Det var svært glatt, men kvar var Statens vegvesen og brøyta, strødde og salta for å unngå kø den 19. november? Statsråden seier at det er bilistane sitt problem. Kvar var beredskapen?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:36:35]: Jeg tror representanten fikk med seg hva jeg sa i mitt opprinnelige innlegg. Jeg sa ikke at det bare var trafikantenes ansvar. Jeg sa at det er både-og. Men det er ikke til komme bort fra at vegtrafikkloven legger et veldig tungt ansvar på sjåførene og dem som skal ut i trafikken. Hvis ikke det var sånn, hadde vi hatt betydelige trafikale utfordringer i større grad enn det representanten er inne på nå.

Det som er sikkert med denne hendelsen, som med andre hendelser, er at det alltid er noe å lære. Derfor har Statens vegvesen gjort et stykke arbeid på oppdrag fra meg. De har i rapport bl.a. sagt at det skal vurderes tiltak på vei for å unngå at situasjoner oppstår og sikre at det kan håndteres raskt, f.eks. med havarilommer, kjettingplass, driftsåpning i midtrekkverk og utvidet veiskulder – for å nevne noe. Det er en rekke tiltak – som representanten selv kan gå inn og lese om på Statens vegvesens sider – man nå går igjennom for å sikre at vi har enda bedre beredskap neste gang en slik hendelse oppstår.

Frank Edvard Sve (FrP) [11:37:35]: Eg skal ikkje inn og lese om Statens vegvesen sine vurderingar og kva dei planlegg. Eg ønskjer at Statens vegvesen er ute på norske vegar og held dei ved like på vinterstid: strør, saltar og gjer slik at bilistane kan kome fram.

Ja, det er bilistane sitt ansvar. Når eg reiser frå Sunnmøre og hit til Oslo, er det kjempebra på Møre. Der kan dei brøyte, for der snøar det, og dei veit at det snøar. Dei brøyter og dei strør. Så kjem eg ned Gudbrandsdalen, og i Skjåk, Otta og nedigjennom strør dei og brøyter. Dei kan dette. Så kjem eg til Austlandet. Her er det mest bilar, og her er den dårlegaste beredskapen. Dei er jo ikkje ute før etter denne «tiddeli bom og huttemei tu» og snøen er komen.

Det er denne beredskapen eg er på jakt etter. Eg er på jakt etter det næringslivet etterlyser: beredskap for å stoppe utanlandske vogntog, beredskap for å strø og faktisk å møte det Yr melder. Har statsråden verkeleg tenkt å gjere noko med det?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:38:33]: Svaret på det er ja, og svaret er også at det er slik det er, det er bered-

skap. Gjennomgangen Statens vegvesen har gjort av om de som har kontraktene, oppfylte de kravene som lå der, viser at ja, de gjorde det.

Det er selvfølgelig grunnlag for å se på om det er noe en skal gjøre med kontraktsforholdene, om det er noe man skal skjerpe inn for framtiden. Blant annet er en av utfordringene som oppsto, at det ikke var tilstrekkelig med bergingsbiler tilgjengelig. Det skapte store problemer. Derfor skal Statens vegvesen nå avklare om veitrafikksentralene skal ha myndighet til å bestille bergingsbil, eventuelt om det skal stå bergingsbiler i beredskap ved værhendelser på kjente steder med utfordringer – for å nevne noe.

Selvfølgelig er det sånn at når det oppstår slike hendelser, må vi lære av det, se om det er forbedringspunkter. Det er ikke grunnlag for å kritisere den beredskapen som var avtalt på forhånd.

Spørsmål 6

Presidenten [11:39:38]: Me får sjå om det kjem noko i verseform no òg.

Morten Wold (FrP) [11:39:44]: Jeg lover at det ikke skal komme noe verken i verseform eller som sang.

«Den 14. november var verdens diabetesdag. Dagens Medisin publiserte en sak der Diabetesforbundet roper et varsko om diabetesbehandlingen i Norge. Forbundet peker på urimeligheten ved at pasienter med diabetes type 1 får kontinuerlig glukosemåler, mens de om lag 50 000 pasientene som har diabetes type 2, og som bruker insulin, ikke har en slik rett.

Vil statsråden sørge for at sensor for måling av glukose blir innvilget gjennom blåreseptforskriften, slik at alle mennesker som bruker insulin, får lik tilgang til moderne diabetesteknologi?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:40:23]: Diabetes er en potensielt alvorlig sykdom, og det er bra at det innføres nye behandlinger som kan hindre komplikasjoner, senskader og tidlig død. Stortinget har sluttet seg til prioriteringskriteriene nytte, ressursbruk og alvorlighet i prinsippene for prioritering i helse- og omsorgstjenesten. Det er prinsippene for prioritering som ligger til grunn for beslutninger i systemet Nye metoder, og disse har til hensikt å bidra til rettferdig tilgang til helsetjenester.

Beslutningsforum i system for Nye metoder godkjente høsten 2017 bruk av såkalt CGM, altså kontinuerlig glukosemåling, som ofte også kalles «flash», til pasienter under 18 år med diabetes type 1. Samtidig har mange voksne med diabetes også tatt i bruk CGM.

Kostnadene til CGM har økt betydelig de siste årene. Fra 2017 til 2022 har kostnadene økt fra 125 mill. kr til 450 mill. kr. Det utgjør nesten en firedobling. Den store utgiftsveksten skyldes ikke bare flere brukere, men også at det tas i bruk mer kostbart CGM-utstyr. Ifølge de regionale helseforetakene er det usikkert om det mer kostbare utstyret gir bedre medisinsk effekt.

Finansieringsansvaret for CGM-utstyr er plassert hos spesialisthelsetjenesten, og offentlig finansiering er for tiden til vurdering hos Folkehelseinstituttet. I påvente av vurderingen har fagdirektørene i helseregionene besluttet at CGM-utstyr likevel kan tildeles pasienter med diabetes type 1 og type 2 etter bestemte kriterier.

Det er nødvendig at Folkehelseinstituttet vurderer offentlig finansiering av CGM for å sikre at bruken er i tråd med prioriteringsprinsippene Stortinget har vedtatt. CGM-utstyr kan fremdeles tildeles pasienter ved god medisinsk indikasjon, men dette må vurderes for hver enkelt pasient.

Morten Wold (FrP) [11:42:36]: Jeg takker statsråden for svaret. I Norge har vi forbud mot usaklig forskjellsbehandling, og vi har et likhetsprinsipp som stadfester at like tilfeller skal behandles likt. Jeg hører statsråden gi en forklaring, men jeg er ikke helt fornøyd med den. Jeg kan ikke se at det foreligger saklige grunner som skulle kunne forklare forskjellsbehandlingen av diabetespasienter som medisinsk behandles likt.

Helseministeren svarte 24. juni i fjor på et skriftlig spørsmål fra meg om sensor for kontinuerlig glukosemåling, forkortet CGM, eller blodsuktermåling, som mange gjerne kaller det. I det svaret skrev ministeren:

«Det er opp til helseregionene å sørge for at de helsetjenester som tilbys og ytes er forsvarlige».

Da blir spørsmålet: Vil helseministeren fortsette å skyve ansvaret for forskjellsbehandlingen over på spesialisthelsetjenesten, eller vil helseministeren ta ansvar og sørge for at alle pasienter med diabetes type 2 som bruker insulin, får lik tilgang til kontinuerlig glukosemåler?

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:43:37]: Det som er statsrådets ansvar, er å passe på at Stortingets prioriteringskriterier blir brukt til å gi en god og rettferdig helsetjeneste. Jeg hører ofte fra Fremskrittspartiet at det må være en individuell vurdering når pasienter skal få behandling, men i denne sammenhengen mener Fremskrittspartiet at alle som har diabetes type 2, skal ha samme behandling. Jeg synes ikke det er en helt konsistent kritikk. Jeg håper at også Fremskrittspartiet vil stå ved de prioriteringskriteriene de har stemt for i Stortinget.

Morten Wold (FrP) [11:44:21]: Jeg forstår selvfølgelig det statsråden sier om en individuell vurdering, og

det ligger til grunn for veldig mye. Da jeg sa «alle pasienter med diabetes type 2», kunne jeg ha utelatt ordet «alle», men forskjellsbehandlingen må vi til livs.

I Kristiansand bor det en pasient som heter Ole. Han er 39 år gammel, har type 2 diabetes og jobber som kokk. Han har nylig også hatt ondartet kreft i den ene nyren, noe som gjorde at han måtte fjerne store deler av den. Ole har gitt sitt tilsagn til at vi kan bruke hans navn her i dag.

Han bruker metoden med å stikke seg i fingeren, og det gjør han mellom åtte og tolv ganger om dagen. Han har søkt om å få kontinuerlig glukosemåler, som ville kostet halvparten av hva de mange stikkene i fingrene gjør, men han får avslag hver gang. To av hans kolleger, som sokner til andre sykehus, har derimot en enklere hverdag med hver sin kontinuerlige glukosemåler.

Spørsmålet blir derfor: Hva tenker helseministeren om at denne pasienten, med alle hans utfordringer, ikke får en slik kontinuerlig glukosemåler? Mener statsråden det er bedre for samfunnet at Ole på 39 år (presidenten klubber) blir sykemeldt og får komplikasjoner av sin diabetes, (presidenten klubber igjen) enn at han får tilgang til en billig sensor for digital glukosemåling?

Presidenten [11:45:29]: Me må prøva å halda oss innanfor tida.

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:45:31]: Jeg ønsker at Ole blir fulgt opp på en god måte. Det å være diabetespasient og måtte måle blodsukkeret hver dag, er en belastning. Det kan ikke være noen tvil om at det er viktig for Ole å passe på diabetesykdommen sin når han har bare én fungerende nyre igjen i kroppen, men det er ikke jeg som helseminister som skal behandle ham. Det skal legen hans gjøre. Det er den beste måten å ivareta pasientene i Norge på, både Ole og andre. Type 2-pasienter får en CGM-måler når det er gjort en individuell vurdering.

Jeg ønsker Ole lykke til med en hverdag som er krevende, og jeg håper han får best mulig behandling, men jeg som statsråd kan ikke ta over ansvaret for den behandlingen. Det ville ikke være bra for Ole.

Spørsmål 7

Bård Hoksrud (FrP) [11:46:41]: «Helse- og omsorgsministeren har tidligere uttalt at avslag på søknad om kontinuerlig glukosemåler begrunnet med økonomi ikke skal forekomme. I mars sendte fagdirektørene i de regionale helseforetakene et brev til sykehusene som i praksis stoppet all tildeling av kontinuerlig glukosemåler til pasienter med diabetes type 2. Bakgrunnen for dette var, etter fagdirektørenes syn, manglende tilførte

økonomiske midler. Vil statsråden stå inne for en praksis ved sykehusene der økonomi styrer tildeling av medisinsk utstyr og ikke pasientens reelle medisinske behov?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:47:18]: De regionale helseforetakene skal innrette tjenestetilbudet til pasientene i tråd med de prinsippene vi har for prioritering. Det er nytte, ressursbruk og alvorlighet.

Beslutningsforum i system for nye metoder godkjente, som vi vet, høsten 2017 bruk av CGM til pasienter under 18 år med diabetes type 1. Samtidig har mange voksne med diabetes også tatt i bruk CGM. I mitt svar på spørsmål til skriftlig besvarelse nr. 2322, i juni i år, viser jeg til at kostnadene til CGM har økt voldsomt – fra 125 mill. kr i 2017 til 450 mill. kr i 2022. Det er nesten en firedobling. De regionale helseforetakene opplyser at grunnen til økningen er flere brukere, men også at det tas i bruk mer kostbart CGM-utstyr. Ifølge de regionale helseforetakene er det usikkert om det mer kostbare utstyret gir en bedre medisinsk effekt. Bakgrunnen for brevet representanten Hoksrud refererer til, er derfor en foreløpig vurdering av effekt på sykdomsutviklingen opp mot ressursbruk ved bruk av CGM.

Pasientgruppen med diabetes er ulik. Blant annet varierer alvorlighetsgrad og forventet sykdomsutvikling stort mellom diabetespasienter. Basert på tilgjengelig dokumentasjon kan CGM tilbys alle pasienter under 18 år med diabetes type 1, og det skal også være god klinisk indikasjon for tildeling av CGM til voksne pasienter med type 1.

CGM til pasienter med diabetes type 2 bør, ifølge de regionale helseforetakene, brukes etter særskilte kriterier. CGM-utstyr kan fremdeles tildeles disse pasientene ved god medisinsk indikasjon, men det vurderes for hver enkelt pasient.

Prioritering handler om å gi et godt, rettferdig og likeverdig tilbud innenfor de ressursene vi har til rådighet. Potensielt kan høye priser og høy budsjettkonsekvens ved innføring av nye metoder være utfordrende for de samlede ressursene i helsetjenesten, og da kan det gå ut over andre pasienter.

Jeg har tillit til at de regionale helseforetakene gjør vurderinger om innføring av ny helseteknologi i tråd med Stortingets vedtatte prinsipper for prioritering.

Bård Hoksrud (FrP) [11:49:57]: Jeg registrerer at statsråden ikke vil svare på et enkelt spørsmål om hvorvidt økonomi skal ha avgjørende betydning.

Under Arendalsuka i august traff jeg på Kjell. Han bruker både hurtigvirkende og langsomtvirkende insulin. Kjell har en krevende jobb som gjør at han får svingende blodsukker. Hans fastlege har henvist ham til Sørlandet sykehus mange ganger for at han skal få en CGM, da han er redd for at Kjell blir sykemeldt dersom

han ikke får kontroll på blodsukkeret sitt. Kjell har også fallende nyrefunksjon og begynnende øyekomplikasjoner. Sykehuset har avslått alle henvisningene fra fastlegen til Kjell.

Tenker helseministeren det er bedre at Kjell og andre i hans situasjon blir sykemeldt og må gå på Nav, i stedet for å få en billig CGM? En CGM vil bedre livskvaliteten kraftig for Kjell og alle andre som er i samme situasjon, som opplever å få avslag med bakgrunn i økonomi.

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:50:49]: Jeg ønsker at Kjell skal få den beste behandlingen. Han følges best opp når leger vurderer hva han har behov for. Det å delegere enkeltpasienters behandlingstilbud til statsråden tror jeg faktisk ikke Fremskrittspartiet mener. Jeg tror det er et såkalt retorisk poeng.

Det er ikke riktig at jeg ikke svarte på spørsmålet. Når det gjelder nytte, ressursbruk og alvorlighet, er ressursbruk også økonomi, men det er nytte og alvorlighet sammen som skal utgjøre prioriteringskriteriene. Det har vist seg å være en god måte å prioritere på. Vi har kunnet ta i bruk dyre behandlinger til få pasienter fordi vi har alvorlighet som et av prioriteringskriteriene. Hvis Fremskrittspartiet ønsker andre prioriteringskriterier, er jeg åpen for å diskutere det. Vi har nå satt ned tre arbeidsgrupper som skal forberede neste prioriteringsmelding.

Bård Hoksrud (FrP) [11:51:52]: Vi ser fram til at den stortingsmeldingen kommer til Stortinget.

Under interpellasjonsdebatten i Stortinget den 28. april 2022 uttalte helseministeren:

«Men har man behov for kontinuerlig blodsukkermåling, og det er vurdert av fastlegen, og man er henvist til spesialisthelsetjenesten – ja, så skal man få det.»

Det er, for å si det forsiktig, litt i motstrid med det statsråden akkurat har svart.

Som sagt: Fastlegen til Kjell har henvist ham til sykehuset flere ganger for å få en CGM. Alle henvisninger har blitt avslått. Sykehuset har dermed en praksis som går imot helseministerens egne ord, hvis helseministeren fortsatt står for det. Nå har det gått over halvannet år. For statsråd Kjerkol er det vel bedre å være kjent som handlingsminister enn somleminister?

Hvor lenge skal Kjell og andre vente før statsråden tar grep og faktisk følger opp det hun har sagt i denne saken?

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:52:44]: Selv om representanten Hoksrud pakker inn budskapet sitt i litt mer konfronterende ordelag, endrer ikke det på det faktum at spesialisthelsetjenesten har denne oppgaven, og det var det jeg sa fra talerstolen på den datoen representan-

ten Hoksrud refererte til. Hvis det er sånn at representanten Hoksrud mener vi ikke skal prioritere i helsetjenesten, tror jeg ikke det blir en rettfærdig og god ressursbruk, og da tror jeg nok dessverre at de mest sårbare pasientene, de som ikke har like god tilgang til de talerstolene som representanten Hoksrud og jeg har, vil bli lidende. Jeg mener det er riktig av et fellesskap å vedta klare prinsipper, forankre det i Stortinget, slik vi har gjort i Norge. Så må man faktisk stå for det, også i enkeltsaker, og overlate de faglige vurderingene til dem som har kompetansen. Det er ikke oss, dessverre.

Spørsmål 8

Seher Aydar (R) [11:54:02]: «[H]vilket sykehus har de store bemanningsutfordringene og i forhold til hvilke typer stillinger? Den oversikten har vi ikke fått». Dette forteller Bjørn Bremer, medlem av arbeidsgruppe 1 i Helse nords omorganiseringsprosess. Han var én av fem i gruppa som tok dissens. Også tillitsvalgte, fagmiljøer og kommunen forteller om en prosess med svakt faktagrunnlag og for liten tid til faktisk involvering av de ulike aktørene. Hvor mye vekt vil statsråden legge på en anbefaling som er gjort uten at alt dette har vært på plass?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:54:36]: Helse nord står i en krevende situasjon, hvor mangelen på fagfolk er kritisk. Situasjonen er ikke bærekraftig, og det er behov for omstillinger. Oppdraget som er gitt i foretaksmøte om å se på oppgave- og funksjonsfordelingen i helseregionen, er godt begrunnet og skal bidra til at det fortsatt skal kunne gis gode spesialisthelsetjenester til befolkningen i nord.

Arbeidsgruppene som ble nedsatt av Helse nord, har jobbet med ulike temaer og har nylig avlevert sine delrapporter. Rapportene blir nøye vurdert og er viktige innspill til en helhetlig plan som Helse nord senere skal behandle og sende på en bred høring, der alle interesser har mulighet til å gi innspill. Det er et omfattende arbeid som er gjennomført, og arbeidsgruppene anbefalingene støtter seg på et bredt og sammensatt kildemateriale. Det vil bli gjennomført risiko- og sårbarhetsanalyser.

Helse nord har sett behov for å skaffe seg en bedre oversikt over bemanningssituasjonen i de ulike helseforetakene. Det er ikke slik å forstå at de helt har manglet kunnskap eller oversikt over det samlede bildet, men de har sett behov for å kartlegge og forstå nærmere hvordan situasjonen er i de ulike helseforetakene og på de ulike sykehusene i Nord-Norge.

Først i april neste år skal en samlet plan behandles av styret i Helse nord, før den så blir sendt til Helse- og

omsorgsdepartementet for en endelig beslutning. Det er altså langt fram til noen endelige avgjørelser – med muligheter for å gi innspill og støtte seg på kunnskap.

Bemanningsutfordringer i nord er ikke av ny dato, men situasjonen nå er mer prekær, og det er behov for å sette inn tiltak som kan gi både bærekraft og gode tjenester i framtiden, på linje med de sykehustjenestene resten av landets befolkning får.

Seher Aydar (R) [11:56:43]: For det første sier statsråden at det er langt fram til en avgjørelse. Det stemmer jo. Men spesielt for befolkningen som bor i de kommunene og i de områdene som nå blir rammet, og kanskje kan miste både fødeavdelinger og akuttfunksjoner, lokalsykehuset sitt, er dette viktig, for dette handler om at man tør å bo på ulike steder i landet vårt. Vi kan ikke ha det sånn at det skal være opp til styrene i helseforetakene hvor det skal være trygt å bo i Norge.

Helse nord risikerer å rive opp solide og nødvendige miljøer og miste fagfolkene på veien. Det er veldig vanskelig å forstå hvorfor en god oversikt over de faktiske bemanningsproblemene, brukket ned på sykehuslokasjon og yrkesgrupper, ikke lå på bordet før denne prosessen ble satt i gang. Dersom mangelen på helsepersonell er grunnen til at Helse nord blir bedt om å omstrukturere, er det ikke da avgjørende at de som skal gi de anbefalingene, vet hvor rekrutteringsproblemene er størst? Det er egentlig det som er spørsmålet mitt. Hvorfor er ikke tallgrunnlaget en del av arbeidet til å begynne med?

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:57:46]: Det er jo en del av grunnlaget til Helse nord. Helse nord har anslått at de har vel 1 000 ubesatte stillinger i hele regionen. Helse nord har nylig utarbeidet en analyse for å få bedre kunnskap om hvordan behovet for arbeidskraft dekkes, hvor de har tatt utgangspunkt i de budsjetterte faste stillingene. Analysen gir dem en mer detaljert oversikt og kunnskap om hvordan utfordringene fordeler seg på ulike organisatoriske enheter, funksjoner og hva slags type fagfolk dette gjelder, hvor mye overforbruk man har, og hvor mye innleie man har. Jeg er fornøyd med at helseregionen har tatt tak i dette – kanskje burde de tatt tak i det langt tidligere. Helse nord har uttalt at de har hatt for dårlige systemer for å framskaffe gode data over bemanningsutfordringene, og styrker seg nå på det for å kunne gjøre riktige vurderinger for å bygge framtidens helsetjeneste i nord, slik at ikke den nordlige befolkningen får en dårligere tjeneste enn befolkningen i de andre helseregionene.

Seher Aydar (R) [11:58:52]: Problemet er at anbefalingene foreløpig legger opp til at befolkningen i de nordlige delene av landet vårt skal få dårligere helsetil-

bud enn resten av befolkningen. La meg understreke at dette tallgrunnlaget – som også de som har tatt dissens i arbeidsgruppa, mener ikke fantes da de begynte arbeidet – er avgjørende viktig. I 2020 ble det etter en grundig utredning bestemt at det skal være to akuttstusykehus på Helgeland. I anbefalingen fra arbeidsgruppa blir det nå foreslått at det bare skal være ett. I tillegg foreslås det at Narvik og Lofoten skal miste sine akuttfunksjoner. I akuttmedisin er tid den helt klart mest avgjørende faktoren, og sentralisering er ikke svaret i en landsdel med store avstander. En desentralisert sykehusstruktur må til for å sikre alle trygge og gode tjenester der de bor. Det var begrunnelsen for å ha to akuttstusykehus på Helgeland, da det ble vedtatt for ikke så lenge siden. Det samme kan vi lese i Hurdalsplattformen, altså «utvikle og styrke det desentraliserte sykehustilbudet». Er det fortsatt det som er regjeringens politikk, altså å styrke den lokale akuttberedskapen?

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:59:55]: Hurdalsplattformen slår tydelig fast at alle, uansett hvor man bor eller hva man har på kontoen, skal ha gode og likeverdige helsetjenester i Norge. Det er også bakgrunnen for at vi må gjøre endringer i Helse nord. Når man har 1 000 ubesatte stillinger som enten bemannes av at folk jobber overtid eller ved dyr vikarinneleie, er ikke det en bærekraftig framtid.

Jeg oppfatter at representanten Seher Aydar debatterer arbeidsgruppenes anbefalinger som om de var beslutningen. Det er de ikke. Det er fortsatt langt igjen. Det Helse nord nå skal gjøre, er å risikovurdere og kvalitets sikre anbefalingene, og så vil man gjøre egne vurderinger før man legger fram sin anbefaling til meg som helseminister.

Spørsmål 9

Geir Jørgensen (R) [12:01:04]: «Akuttmottaket i Lofoten har mer enn 3 000 innleggelses for øyeblikkelig hjelp i året. Lofoten har en voksende lokalbefolkning, og mye turisme, tidvis av typen som medfører høy risiko for sykdom eller skade. Sykehuset på Gravdal er i tillegg akuttberedskap for mannskapene om bord i de mange hundre fiskebåtene som hver vinter deltar i lofotfisket. Også dette er arbeid med høy risiko. Sykehuset danner grunnlaget for at det skal være trygt å leve, føde og jobbe i Lofoten. Hva tenker statsråden om de samfunnsmessige konsekvensene av å svekke akuttberedskapen i Lofoten?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:01:44]: Det er viktig å sikre et godt rustet helsetilbud i Nord-Norge både i dag og i framtiden. Det er bakgrunnen for det oppdraget jeg

ga Helse nord i november i fjor, og som også er omtalt i statsbudsjettet for i år. Jeg er kjent med at den ene arbeidsgruppen i forrige uke anbefalte at sykehuset i Lofoten skal omgjøres til et distriktsmedisinsk senter med polikliniske tjenester, døgnfunksjon og fødestue, og det har jeg stor forståelse for at skaper utrygghet og engasjement. Jeg har vært med på sykehusdebatter før, og det er ingenting som treffer oss så nært innpå livet som disse diskusjonene. Nå skal Helse nord sette sammen anbefalingene fra de ulike arbeidsgruppene til en helhetlig plan, og så skal den risiko- og sårbarhetsanalyseres og vurderes av styret før den sendes ut på en bred høring. Styret skal endelig behandle saken i april før den sendes til meg, slik at jeg kan vurdere dette opp mot det oppdraget jeg ga.

Akuttberedskapen i nord skal ivaretas uansett hvilke endringer som vurderes. De prehospitaltjenestene har endret seg vesentlig, og det er viktig å vurdere organiseringen i hele helseregionen for å sikre at man blir møtt av riktig kompetanse når man har behov for helsehjelp – alt fra de nære tjenestene, som må være raskt til stede, til de mer avanserte. Her vil både de små og de større sykehusene i nord være viktige i framtiden.

Hvilke endringer styret i Helse nord ender opp med å foreslå og oversende meg i april neste år, vet jeg ikke nå. Det jeg vet, er at det er viktig at prosessen som er satt i gang, fortsetter. Når det gjelder utfordringene med å bemanne Helse nord med de nødvendige funksjonene og den nødvendige kompetansen, må man vurdere mange tiltak. Den medisinske utviklingen og den medisinske spesialiseringen krever flere fagfolk enn tidligere, fagfolk som Helse nord trenger. Derfor må vi se på måten vi har organisert tjenestene i dag på, og om de er gode nok for framtiden.

Geir Jørgensen (R) [12:03:54]: Det er ingenting i veien med folk i Lofoten, og befolkningen har allerede risiko- og sårbarhetsanalysert dette vi snakker om her i dag. Hva er situasjonen akkurat nå, mens vi står her? Jo, flyene på Leknes lufthavn har vært innstilt i dag, veiene har vært stengt, og det er ingen hurtigbåter eller ferger som går. Nå klokken 9 kom det melding om at en turistbuss med 26 personer om bord hadde kjørt utfor veien, og dette kom i tillegg til mange andre kritiske hendelser det siste døgnet.

Akuttberedskapen er lik all annen beredskap, man må ha den før man trenger den. Derfor blir det ganske meningsløst å snakke om hva som er den aktuelle situasjonen med bemanningen på Lofoten sykehus i dag. Dette må vi ha på plass.

Spørsmålet til statsråden er: Hvorfor tar hun ikke bare og stanser denne prosessen nå og gir befolkningen trygghet?

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:04:59]: Denne prosessen er bestilt av Stortinget fordi vi må sikre innbyggerne i den nordlige landsdelen trygghet. Akuttfunksjonene er en viktig del av det, men også andre, mer spesialiserte tilbud er viktige for å ivareta liv og helse. Det bor også mange innbyggere i Lofoten som trenger sykehusbehandling andre plasser enn på Gravdal. Det er ikke sånn at man ikke får kreft og andre sykdommer i Lofoten, og da trenger man et godt sykehustilbud i tillegg til det tilbudet som blir gitt på Gravdal. Det er hele Helse nord sitt tilbud vi må se på for å sikre alle typer pasienter riktig behandling for alle typer lidelser, sånn at vi ikke har en landsdel som får en dårligere spesialisthelsetjeneste enn resten av landet.

Geir Jørgensen (R) [12:05:56]: Det er ikke riktig, som det blir framstilt her, at denne prosessen er bestilt av Stortinget. Dette er et oppdrag som er gått ut fra Helsedepartementet, som statsråden leder. Målet for hele den situasjonen vi står i nå, med den utryggheten som er, er rene økonomiske mål, der Helse nord er pålagt av departementet å gjennomføre en kuttprosess. Det er fortvilende å se at når man mislykkes i rekrutteringsstrategier og sånt, går man ikke løs på det som er problemet, eller en del av problemet, nemlig mangel på folk. Nei, man nedskalierer altså helsetilbudet til befolkningen sånn at tilbudet skal passe til den bemanningssituasjonen vi har. Dette er et kappløp mot bunnen når det gjelder helseberedskapen i nord.

Igjen må jeg spørre statsråden: Hadde det ikke vært fint bare å skjære gjennom og stoppe dette nå?

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:07:01]: Denne regjeringen har prioritert å gjøre noe med nettopp utfordringen med fagfolk i nord. Ingen annen regjering har økt antall medisinstudieplasser i nord mer enn denne. Universitetet i Tromsø vil utdanne et rekordhøyt antall leger, og det må jo være et mål også for representanten Jørgensen at disse framtidige legene kan gjennomføre sin spesialistutdanning i sykehusene i Nord-Norge.

Spesialistutdanningen til legene våre er bygd opp med læringsmål, og så må man ha så og så mange prosedyrer. Hvis det ikke er sånn at vi klarer å ha et sykehustilbud i Nord-Norge hvor man også kan bli spesialist, vil nok Nord-Norge tape rekrutteringskampen. Denne regjeringen har startet spiralen i den andre enden, med å bygge opp kompetanse og satse på de fagfolkene Nord-Norge trenger.

Spørsmål 10

Mari Holm Lønseth (H) [12:08:12]: «Oslo-politiet slår alarm. De frykter mer kriminalitet som en følge av

at det har blitt vanskeligere å raskt utvise kriminelle utlendinger. Politiet anslår at 50 pst. færre kriminelle utlendinger nå sendes ut av landet. Dette dreier seg om ulike typer kriminalitet. UDIs retningslinjer om bortvisning av tredjelandborgere med opphold i et annet Schengen-land omtales av UDI som «midlertidige». UDI oppgir at de venter på ev. instruks og regelverksendring.

Vil statsråden komme med en instruks eller forslag til lovendring slik at politiet kan utvise kriminelle utlendinger raskt?»

Statsråd Emilie Mehl [12:09:07]: Det er flere årsaker til nedgangen i uttransporteringen i kategorien bortviste og utviste. For det første har det skjedd visse justeringer i den nedre terskelen for utvisning av EØS-borgere i de minst alvorlige tilfellene. Det har vært nødvendig for å sikre at norsk rett utvikler seg i samsvar med EØS-retten, og derfor er det også blitt noen færre uttransporteringer.

For det andre ble det tidligere i år satt i kraft et nytt Schengen-regelverk, som har til hensikt å samordne Schengen-landenes arbeid med å bekjempe ulovlig opphold i Schengen-området. Gjennomføringen av de nye Schengen-reglene skapte noen uklarheter og utfordringer, både for Norge og for andre Schengen-land, i tilfeller hvor det er tale om tredjelandborgere med lovlig opphold i et annet Schengen-land. Det gjelder altså ikke EØS-borgere eller tredjelandborgere uten lovlig opphold i annet Schengen-land.

Hovedutfordringen har først og fremst vært knyttet til dem som bortvises for brudd på utlendingsloven. Overfor dem som blir ilagt straff for alminnelig kriminalitet, og utvist på det grunnlaget, følger UDI spesielle hurtigprosedyrer, også når utlendingen har lovlig opphold i et annet Schengen-land.

Det har også vært usikkerhet knyttet både til fristregler, for at utlendingen skal kunne reise tilbake til det aktuelle Schengen-landet, og til muligheten for at politiet ved unndragelsesfare skal kunne holde på utlendingen fram til utreise dit. Det har UDI nå gjort noe med og justert rundskrivet sitt på det området for å klargjøre fristreglene.

Departementet mener også at det kan ligge mer handlingsrom innenfor det nye rammeverket enn det som har vært lagt til grunn, både når det gjelder fristregler, og når det gjelder muligheten for å holde på en utlending fram til utreise til en annen oppholdsstat i Schengen har skjedd. Nå har vi sendt over våre vurderinger til fagetatene for å få kommentarer. Vi avventer deres vurderinger for å se om det er behov for ytterligere avklaringer før vi skal fremme en lovproposisjon, med sikte på en mer samlet beskrivelse og klargjøring.

Mari Holm Lønseth (H) [12:11:15]: Takk til statsråden for svaret. Det er viktig at man tar godt tak i dette, slik at man ikke har ineffektive regler som gjør at personer som skal utvises fra landet på grunn av at de begår kriminalitet, blir værende her. Slik jeg forstår svaret fra statsråden, peker hun også på at det er et større handlingsrom her enn hva som er lagt til grunn nå. Det er også slik jeg forstår politiet, som sier at andre land har tolket dette annerledes enn oss.

Så forstår jeg at det kan være aktuelt å komme tilbake til Stortinget med en lovproposisjon som gjør at man igjen kan utvise kriminelle utlendinger mer effektivt. Har statsråden noe tidsperspektiv på når det kan være aktuelt å komme til Stortinget med dette?

Statsråd Emilie Mehl [12:12:05]: Det er riktig forstått, og det er også noe vi har meddelt Stortinget. Opprinnelig var planen å komme med en proposisjon i desember. Det har blitt litt forsinkelser i det arbeidet, så jeg må komme tilbake til tidspunktet, men dette er noe departementet jobber med.

Mari Holm Lønseth (H) [12:12:21]: Det ser vi selvfølgelig fram til, og vi skal bidra til at den behandles raskt, slik at vi kan få effektiv utvisning av dem som eventuelt skal utvises. Jeg mener at det er viktig for å beholde tilliten til at de som kommer fra utlandet og skal ha opphold i Norge, også får det, og at man raskt utviser dem som begår kriminelle handlinger. Dette er jo én del man kan gjøre for at det blir gjort mer effektivt, men man kan også tenke seg at andre tiltak kan være aktuelle for raskere å kunne utvise personer som begår kriminalitet.

Har regjeringen per nå noen andre planer, f.eks. i denne lovproposisjonen, om å komme med noen ytterligere tiltak for å kunne gjøre dette mer effektivt enn i dag?

Statsråd Emilie Mehl [12:13:06]: Noe av det vi jobber med i forbindelse med lovproposisjonen, er f.eks. å se på å endre utgangspunktet i loven om minimum sju dagers utreisefrist for de tilfellene hvor det er en utlending som skal tilbake til et annet Schengen-land. Retur er jo viktig når vi snakker om disse reglene, men også på generelt grunnlag. Det er kanskje litt på siden av temaet for akkurat dette spørsmålet, som var veldig konkret, men vi jobber – også der – tett sammen med andre land i Europa både for å få til enda flere returer fra Norge, selv om vi ligger ganske høyt sammenlignet med mange andre, og også for at flere land skal bli gode på det. Det er viktig for Schengen-området totalt sett.

Spørsmål 11

Tobias Drevland Lund (R) [12:14:05]: «Lovforslaget om å innføre bestemmelsen i § 26 tredje ledd i statsborgerloven, om at barn ikke skal rammes av foreldrenes eller besteforeldrenes handlinger, ved for eksempel at disse har oppgitt uriktige opplysninger, ble etter behandling i Stortinget enstemmig vedtatt.

Vil statsråden iverksette tiltak for å sørge for at den samme vurderingen, at barn ikke skal rammes av familiemedlemmers handlinger, gjøres i saker som omhandler tilbakekall av midlertidige og permanente oppholdstillatelser?»

Statsråd Emilie Mehl [12:14:41]: Både statsborgerloven § 26 og utlendingsloven § 63 har regler om tilbakekall når det bevisst er gitt uriktige opplysninger til norske myndigheter. Ved bevisst omgåelse av utlendingsregelverket er det viktig at vi kan reagere med tilbakekall, også dersom det er barn i familien. Etter utlendingsloven opprettes tilbakekallssaker ofte hvis utlendingen har fått tillatelse etter en søknad om asyl, og det er jo noe som kommer til uttrykk i mange saker. Det er viktig at vi overholder de reglene for å opprettholde tilliten til asylinstituttet. For at vi skal kunne gi beskyttelse til dem som faktisk trenger det, må vi også ha mulighet til å reagere på misbruk.

Statsborgerloven har, som representanten viser til, en regel om at tilbakekall som hovedregel ikke kan skje der barnets statsborgerskap er ervervet på grunn av uriktige opplysninger, gitt mot bedre vitende av foreldre eller besteforeldre. Bestemmelsen åpner også for at man kan kalle tilbake et barns statsborgerskap når barnet ikke har en sterk tilknytning til riket.

Når det gjelder tilbakekall av tillatelser etter utlendingsloven, er den faktiske situasjonen en annen. Jeg har f.eks. ikke kjennskap til at det er opprettet tilbakekallssak på grunn av uriktige opplysninger fra besteforeldre. Barn og foreldre vil normalt ha en langt kortere botid. De har dermed ofte også en svakere tilknytning til Norge enn man har i statsborgersakene. At det er barn i en familie, kan i seg selv ikke være til hinder for tilbakekall, som jeg også allerede har vært inne på. Hvis det er grunnlag for tilbakekall, skal det også alltid vurderes om det kan gis en oppholdstillatelse etter § 38 i utlendingsloven. Det kan man gjøre hvis det foreligger sterke menneskelige hensyn eller en særlig tilknytning til riket, og da vil også hensynet til barnets beste alltid bli vurdert som et grunnleggende hensyn.

Jeg vil også nevne at det er gitt spesielle føringer i utlendingsforskriften for vektleggingen av barnets tilknytning til riket. Jeg ser i utgangspunktet ikke behov for å ta en tilsvarende bestemmelse som den i statsborgerloven inn i utlendingsloven. Det er uansett sånn at saker i ut-

lendingsforvaltningen er nødt til å vurderes konkret. Det er veldig viktig at hensynet til barns beste, tilknytningen og hvilken situasjon barnet er i, blir vurdert før man eventuelt må returnere barn til hjemlandet. Jeg har også nylig fått en rapport fra NOAS som gjelder tilbakekall, hvor det er anbefalt endringer i utlendingsloven paragraf § 63, som Justis- og beredskapsdepartementet vil bruke noe tid på å vurdere nærmere.

Tobias Drevland Lund (R) [12:17:25]: Bakgrunnen for spørsmålet mitt handler om Zarina Saidova. Da hun var 13 år gammel, i 2005, kom hun og moren til Norge og meldte seg til politiet. Da sa moren at de var fra Tsjetsjenia og ikke Kasakhstan. De fikk oppholdstillatelse og bodde i en kommune i Helgeland. Moren til Zarina ble helsefagarbeider og begynte å jobbe på sykehjem. Zarina tok grunnskole og videregående og flyttet så til Trondheim, fikk seg kjæreste og startet opp et eget tegneserieforlag. Hun har jo bodd her i over 20 år, noe som vil kunne sies å være en sterk tilknytning til riket. Om statsråden ikke vil foreta en lovendring, lurer jeg på om det kan være aktuelt å foreta en forskriftsendring til bestemmelsen om tilbakekall, f.eks. lydende: Tillatelse som ble gitt da personen var under 18 år, og som er bygget på uriktige eller ufullstendige opplysninger gitt av foreldre, besteforeldre eller øvrige omsorgspersoner som utlendingen var under omsorgen til, skal som hovedregel ikke tilbakekalles – slik som NOAS peker på.

Statsråd Emilie Mehl [12:18:29]: Som representanten kjenner til, kan jeg ikke gå inn i enkeltsaker eller kommentere dem. Det er Utlendingsnemnda som behandler enkeltsaker, som i dette tilfellet, og jeg må vise til det. Det er viktig at det gjøres en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle. Det er ingen planer om å gjøre noen forskriftsendringer nå.

Tobias Drevland Lund (R) [12:18:55]: Da takker jeg for svarene. Det viser seg at man verken vil gjøre en forskriftsendring eller en lovendring, og det er greit nok, men i NOAS' rapport, som statsråden også viser til i sitt innlegg, kommer det klare anbefalinger, bl.a. om å sørge for at forvaltningen foretar en forholdsmessighetsvurdering i saker om tilbakekall av oppholdstillatelse på samme måte som for statsborgerskap, eller eventuelt sørge for at forvaltningen foretar en reell skjønnsmessig kan-vurdering i disse sakene. NOAS foreslår også at ny tillatelse etter utlendingsloven § 38 ikke erstatter en reell forholdsmessighetsvurdering, eller kan-vurdering, i tilbakekallssaker. NOAS mener dette best kan ivaretas ved at det tas inn i loven, eller at det innføres en forskriftsbestemmelse til bestemmelsene om tilbakekall, slik jeg pekte på. Jeg hører at statsråden ikke vil gjøre noen av delene, men da er mitt aller siste

spørsmål: Mener statsråden at det er forholdsmessig å tilbakekalle oppholdet til en kvinne som har bodd over 20 år i Norge, som har familie, venner, kjæreste og jobb, og sende henne til et land hun ikke har bodd i på over 20 år?

Statsråd Emilie Mehl [12:20:00]: Som jeg sa i mitt forrige svar, kan jeg ikke gå inn i enkeltsaker, og det gjelder fortsatt.

Spørsmål 12

Andreas Sjalg Unneland (SV) [12:20:19]: «Etter 18 år i Norge mistet en kvinne oppholdstillatelsen sin, etter at hun og moren selv oppsøkte politiet og tilsto å ha oppgitt uriktig nasjonalitet i sin asylsøknad. UDI oppgir at kvinnens tilknytning til Norge gjennom 18 år, fra hun var 13 år, er opparbeidet på uriktig grunnlag, og dermed tillegges liten vekt.

Hvordan mener statsråden at barn som kommer til Norge skal ha et insentiv for å rydde opp i uriktigheter, dersom tilknytningen ikke skal tillegges vekt og konsekvensene blir dramatiske?»

Statsråd Emilie Mehl [12:20:56]: Som jeg også sa til forrige representant i forrige spørsmål, tar spørsmålet utgangspunkt i en enkeltsak. Den kan jeg ikke gå inn i eller kommentere, og så vidt jeg er kjent med, ligger den til behandling i Utlendingsnemnda, som er det uavhengige klageorganet.

Jeg har tidligere, både på skriftlig spørsmål fra representanten Tobias Drevland Lund og nå i spørretimen om det samme, svart med noen generelle kommentarer til de dilemmaene som oppstår når foreldre med mindreråge barn gir falske forklaringer. Som jeg framhevet skriftlig i svaret mitt til Drevland Lund tidligere – og for så vidt også i den muntlige runden vi akkurat hadde – er det helt grunnleggende for at innvandringspolitikken skal fungere, at de som kommer hit og fremmer søknader om opphold og beskyttelse, gir riktige opplysninger. Det er fortsatt en alvorlig utfordring at det er et ikke ubetydelig antall som ikke gjør det, men gir falske opplysninger, bl.a. om identiteten sin og nasjonaliteten sin. Jeg tror vi alle er enige om at det er noen veldig vanskelige dilemmaer og vonde situasjoner som oppstår for folk når helt uskyldige barn blir skadelidende, kanskje etter mange år, hvis en familie har fått opphold på uriktig grunnlag.

De forskjellige sakene i utlendingsforvaltningen, og også i det konkrete temaet vi er inne på nå, kan være veldig ulike. Det kan være veldig store variasjoner i hvor tungtveiende hensyn som taler for det ene eller det andre utfallet i saken. Andre momenter kan være: På hvilket

tidspunkt ble disse tingene avdekket, var det mens barna var små, eller etter at de hadde nådd voksenalder? Det er fortsatt viktig at vi ikke legger opp til en praksis som gir store fordeler til familier som forklarer seg falskt, eller en praksis som oppfordrer til at barn rett og slett kan utnyttes til å skaffe seg opphold på uriktig grunnlag.

Det er heller ikke helt sånn at tilknytning ikke skal tillegges vekt, sånn som man kan lese litt ut av premisset til representanten. I alle saker hvor det er noen som har oppnådd en sterk tilknytning til Norge etter at man har kommet som barn, blir det foretatt en avveining av hensynet til den enkeltes tilknytning opp mot bl.a. innvandringsregulerende hensyn når det skal vurderes om det er grunnlag for å gi fortsatt opphold. Som representanten er kjent med, må det gjøres konkret i hvert enkelt tilfelle, og det kan ikke jeg gjøre. Det er noe som – i samsvar med det Stortinget har lagt til grunn – er delegert til UDI og Utlendingsnemnda.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [12:23:46]: Jeg er glad for at justisministeren tydeliggjør at nettopp tilknytningen skal ilegges vekt, og jeg har forståelse for at ministeren ikke kan gå inn på Zarinas sak.

Vi har noen prinsipper i rettssystemet i Norge, f.eks. i straffeprosessloven § 122. Der gjøres det et unntak fra plikten til å forklare seg, bl.a. for barn. Formålet med denne bestemmelsen er å sikre at nære pårørende skal slippe den belastningen det vil innebære å bidra til en domfellelse av nære slektninger. Det grenser opp mot det tilfellet man står overfor her, men dette prinsippet gjelder tydeligvis ikke for mennesker som kom til Norge som barn og risikerer å føre til foreldrenes utsendelse. Det bryter ikke bare med dette prinsippet dersom Zarina måtte melde sin mor, men det manifesterer egentlig arvesynden i asylpolitikken.

Mener justisministeren at mennesker som kom til Norge som barn, må angi foreldrene sine? Eller synes ministeren at arvesynd er et godt prinsipp for norsk asylpolitikk?

Statsråd Emilie Mehl [12:24:56]: Jeg mener på generelt grunnlag at det er viktig at vi har et system som gjør at vi kan avdekke de tilfellene hvor det er gitt opphold eller andre rettigheter på uriktig grunnlag, hvor det er gitt falske opplysninger, og at vi ikke må tilrettelegge for at foreldre kan utnytte barna sine til å skaffe seg opphold eller beholde opphold man har fått ulovlig. Samtidig skjønner jeg veldig godt at det kan oppstå veldig krevende situasjoner og også krevende dilemmaer, og det er derfor vi har et regelverk som ivaretar andre typer hensyn – som hensynet til barnets beste hvis det er snakk om barn, tilknytningen man har, og at det skal gjøres en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [12:25:40]: Jeg skjønner ikke hvordan det skal hindre at barn blir utnyttet, ved at man mener det fremdeles er riktig å utvise barn. Å utvise barn som er oppvokst og har bodd store deler av livet sitt i Norge, er rett og slett urimelig, spesielt når man utvises til et land man ikke føler eller har noen særlig tilknytning til.

Et annet viktig prinsipp i strafferetten er at når man erkjenner kriminelle handlinger, får man normalt strafferabatt. Zarina, for å ta hennes eksempel, oppsøkte politiet uoppfordret for sammen med moren å rydde opp i en uriktig forklaring gitt av moren 18 år tidligere. Da er vi tilbake til mitt opprinnelige spørsmål, og jeg vil spørre ministeren igjen: Mener man virkelig at man skaper et godt system når barn av asylsøkere ikke har noe innsentiv for å rydde opp i saken sin når konsekvensene kan bli så dramatiske som de blir i denne saken?

Statsråd Emilie Mehl [12:26:36]: Igjen kan jeg ikke gå inn på enkeltsaker, som ligger veldig sterkt i det representanten spør om. Samtidig vil jeg si at det er mange måter det går an å utnytte barn på i asylpolitikken. Vi har også problemstillingen med barn som sendes i forveien for å kunne søke familiegjenforening på et senere tidspunkt. Det er generelt viktig at vi har et system som balanserer de ulike hensynene her. Det mener jeg vi har. Jeg er også glad for at vi har et system hvor man har rett til en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle, for det er nettopp det som gjør at det er mulig å få fram alle de ulike perspektivene som kan være i disse sakene. Noen er mer sjeldne enn andre, og da er det bra at man har mulighet til å legge fram hele historien sin og også bli vurdert på alt den innebærer.

Spørsmål 13

Sofie Marhaug (R) [12:27:41]: «Når regjeringen ikke klarer å sikre stabile, rimelige strømpriser til folk og for edling, vokser misnøyen med den rådende politikken. Statsråd Terje Aasland hadde en annen forklaring i Brussel: «In Norway for instance, nationalistic and populist solutions are becoming increasingly popular, and it is difficult to gain support for the long term perspectives.» Hvorfor tror statsråden at nærmere 70 pst. ifølge Nettavisen svarer at de ikke har tillit til at politikerne klarer å få ned strømprisene?»

Statsråd Terje Aasland [12:28:23]: Regjeringen har tatt flere grep i møte med de høye strømprisene. Vi har gjort en rekke grep på kort sikt, bl.a. fått på plass en korrigerende av strømprisen i form av strømstøtteordningen for husholdningene, som gir bedre forutsigbarhet for folk. Vi har ordninger for frivilligheten og jord-

bruks- og veksthusnæringen, og vi har lagt til rette for bedre tilgang på fastprisavtaler, sagt nei til nye utenlandskabler og lagt fram nye verktøy for å trygge kraftforsyningen vår, noe som gir mer politisk kontroll. Vi bruker flaskehalsinntekter bl.a. for å holde nettleien nede i de områdene hvor strømprisen er høy.

Vi følger opp det utvalgsarbeidet som har vært forelått med raskere utbygging av nett, vi mener å ha lagt et godt fundament for at vi kan få investeringer i mer fornybar energi, og i fortsettelsen skal vi også følge opp strømprisutvalget. Det eneste som virker på lengre sikt, er mer kraft, mer nett og mer energieffektivisering. Det finnes ingen enkle løsninger.

Jeg har forståelse for at folk er utålmodige. Det er jeg også. Jeg skulle ønske at det gikk fortere, men vi har noen demokratiske retningslinjer som det er greit å følge.

Regjeringen har gjort mye for å sette fart på energiomstillingen, men tempoet må ytterligere opp. Vi skal lykkes med det. Vi skal kutte klimagassutslipp. Vi skal sikre arbeidsplasser og realisere muligheter over hele landet. Da må nettet og kraften være der når vi trenger det. Det er ingen liten oppgave, men en oppgave denne regjeringen tar på alvor og er godt i gang med.

Sofie Marhaug (R) [12:29:59]: I markedsteorien er det riktig at å bygge ut mer kraft vil gi lavere strømpriser, men i praksis og i virkeligheten er det ikke slik det fungerer, bl.a. på grunn av den enorme prissmitten som gjør at forholdet mellom størrelsene tilbud og etterspørsel ikke er slik som statsråden kanskje tenker, og som i skrivebordsteorien, men også fordi det innenfor et markedssystem ikke vil være lønnsomt for utbyggerne å bygge ut hvis det bare gir mye lavere priser.

Det som kan fungere på kort sikt, og som statsråden var inne på, er å ta i bruk flaskehalsinntekter. Så langt i år har man tilbakebetalt 2,3 mrd. kr av disse, men vi har altså hatt flaksehalsinntekter på nærmere 9 mrd. kr. Er statsråden villig til å bruke noen av disse i Sør-Norge for å dempe prisene?

Statsråd Terje Aasland [12:31:04]: Aller først veldig konkret til det vi gjør med flaskehalsinntektene: Vi har tilbakeført 8,2 mrd. kr for å dempe konsekvensene av høye strømpriser i de områdene som har høy strømpris. Det går på nettleiesystemet. Så ja, vi er villig til det, vi gjør det, og vi kommer til å gjøre det også i fortsettelsen. Jeg er glad for at Rødt er enig med regjeringen i at vi skal bruke flaskehalsinntektene på akkurat den måten.

Så er jeg uenig i teoriene til representanten. Det verste vi kan gjøre for å garantere for høye strømpriser over tid, er at vi ikke gjør noe. Er det noe som kjennetegner Rødt i energipolitikken, er det at en har valgt ikke å gjøre noe, ikke være for massiv utbygging av nett. Vi trenger vesentlig mer ny fornybar kraftproduksjon, både opp-

gradering av vannkraft, vindkraft på land og offshore vind. Jeg kan ikke se entusiasmen eller gleden eller noe som helst når det gjelder perspektivene i tiden framover fra Rødts side på det området.

Sofie Marhaug (R) [12:32:08]: Alle skjønner at det statsråden kommer med her, er retorisk tull. Det er riktig som Rødt sier, det går ikke an å bygge seg ut av strømprisen – ikke på kort sikt, ikke på mellomlang sikt, og kanskje heller ikke på lang sikt så lenge det er dagens markedsbaserte system vi baserer oss på. Det tror jeg egentlig at de aller fleste skjønner. Det kan kanskje hende at det er derfor nærmere 70 pst. sier at de ikke har tillit til politikerne med tanke på at de skal klare å få ned strømprisene.

Så sa statsråden at han har brukt mye mer enn det som er oppgitt på nettsidene til NVE og Statnett. Det er interessant. Det skal jeg stille skriftlig spørsmål om, for jeg har fått oppgitt andre tall fra statsråden i et annet skriftlig spørsmål.

Jeg har et siste spørsmål: Mener statsråden at de nye Danmark-kablene er fysisk nye kabler, siden han sa nei til nye utenlandskabler som et tiltak mot høye strømpriser?

Statsråd Terje Aasland [12:33:16]: Når det gjelder Danmark-kablene, har vi de Danmark-kablene vi har. Jeg har ikke tenkt å sette i gang konsesjonsbehandling av nye kabler til Danmark eller andre steder. Tvert om er vi veldig tydelige på at vi ikke skal bygge flere nye utenlandskabler i denne stortingsperioden.

Når representanten tillater seg å bruke uttrykk som at det jeg sier er «retorisk tull», tror jeg kanskje det største tullet i hele energidebatten er å tro at en kan innføre en makspris uten at det får negative konsekvenser, spesielt så lenge en har en tilnærming til energipolitikken hvor en ikke ønsker å bidra til mer fornybar energiproduksjon i Norge, og hvor tapte industrielle muligheter, tapte arbeidsplasser og tap av trygghet over tid vil forsvinne med den politikken Rødt fører. Vi er opptatt av å få stabil tilgang på rimelig energi til industri, næringsliv og husholdninger. Da må vi bygge ut mer kraft, vi må bygge ut mer nett, og vi må bruke energien mer effektivt. Det er det eneste som lønner seg på lang sikt, og som gjør at vi stabiliserer prisene.

Spørsmål 14

Hege Bae Nyholt (R) [12:34:35]: «Næringsrik og nok mat er en forutsetning for at barn skal kunne utvikle seg og lære. I dag lever 11 pst. av alle barn i Norge i fattigdom, og mange familier har faktisk ikke nok mat.

Som ordfører i Stavanger prioriterte statsråden innføring av gratis skolemat høyt.

Vil statsråden gjøre det samme nasjonalt, og prioritere innføringen av gratis skolemat i grunnskolen eller i videregående utdanning?»

Statsråd Kari Nessa Nordtun [12:34:59]: Et sunt kosthold er viktig, og gratis skolemåltid kan gi helsegevinster gjennom bedre kostvaner på sikt. Det er også et potensial for økt trivsel og økt læring, og det kan derfor være samfunnsøkonomisk nyttig å innføre gratis skolemåltid.

Det er viktig å ha kunnskap om hvordan man gjennomfører skolematordninger på best mulig måte, bl.a. for å sikre oppslutningen blant elever og lærere. I tillegg må vi være oppmerksomme på å forebygge matsvinn og usunne mattilbud. I fjor samlet vi erfaringer fra lokale initiativer, oppsummerte den kunnskapen vi har fra forskning om skolemåltid, og beregnet de samfunnsøkonomiske gevinstene. I år følger vi opp med å utvikle veiledere som støtte til det arbeidet med skolemåltider. Lokale initiativer, som det vi hadde i Stavanger, men også her i Oslo og flere andre steder, er viktige bidrag til det samlede kunnskapsgrunnlaget om skolemat og hvordan dette kan innføres på best mulig måte.

Viktige premisser for innføring av skolemat i Stavanger var at ordningen ble gjennomført gradvis, at den var etter skolens eget ønske, og at den var godt finansiert. Dette er viktige prinsipper også for regjeringen.

Mange barn og unge vokser opp i familier som sliter med økonomien, og i disse dager er andelen barn i fattige familier økende. Å redusere forskjellene og forebygge fattigdom er et prioritert område for regjeringen. Regjeringen har i budsjettet for 2024 derfor foreslått å bevilge om lag 1,6 mrd. kr til en satsing på lavere maksimalpris i barnehagen, noe som vil gjøre barnehagen billigere for alle. En ordning med gratis skolemat vil koste om lag 2,9 mrd. kr i grunnskolen og 845 mill. kr i videregående for ett skoleår.

Vi er i en situasjon hvor vi må prioritere hva vi skal bruke pengene på. Vi har valgt å prioritere billigere barnehager i statsbudsjettet for neste år. Jeg har tiltro til at kommuner og fylkeskommuner vurderer ulike varianter av gratis skolemat som en del av skoletilbudet, slik vi gjorde i Stavanger.

Kunnskapsdepartementet vil, i samarbeid med Helse- og omsorgsdepartementet, følge med på lokale ordninger med gratis skolemat og gi råd og veiledning. Om og i hvilken grad skolemat skal finansieres av staten, må vi vurdere i de årlige budsjettprosessene.

Hege Bae Nyholt (R) [12:37:33]: Det er en del forskning vi allerede har. For eksempel viser ny forskning fra Fafo at det store flertallet av dem som står i matkøer,

har barn. Ved innføringen av gratis skolemat i nettopp Stavanger prioriterte man skoler der mange av familiene til barna sliter med å få endene til å møtes.

Levelkostnadene i hele landet øker. I mange av de store byene har vi nå hatt borgerlig maktskifte. Vi ser nå at gratis skolemat er noe av det første som ryker, og at de borgerlige prioriterer såkalt frie midler til skolene. Dette setter i realiteten den enkelte rektoren i en situasjon der man må velge mellom mat og bedre bemanning, og vi vet alle hvor den avveiningen ender.

Er statsråden enig i at en nasjonal ordning med gratis skolemat ville ha løst dette problemet?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [12:38:15]: For regjeringen er det viktig at vi har godt kunnskapsgrunnlag om innføringen av gratis skolemat, også for at en eventuell utrulling av ordningen fra nasjonalt hold skal kunne innføres best mulig. Den kunnskapen vi nå har fått fra ulike kunnskapsinnhentinger, skal bl.a. danne grunnlaget for en veileder for skoler og skoleeiere som en støtte til arbeidet med implementering av skolemat.

Likevel, som jeg var inne på i mitt innlegg nå, er det viktig at om og i hvilken grad skolemat skal finansieres av staten, er noe vi må vurdere i de årlige budsjettprosessene. Vi vet også at for kommunene og fylkeskommunene er det viktig at de har gode inntekter fra de årlige bevilgningene fra staten, slik at de har rammer til nettopp å gjøre lokale satsinger.

Hege Bae Nyholt (R) [12:39:06]: Det er litt fristende å si at denne regjeringen skyver foran seg behovet for utredninger og kunnskap til enhver tid. Vi har besøkt de samme skolene og sett at det faktisk fungerer i Stavanger.

I årets statsbudsjett fra regjeringen kom det ingenting om skolemat, men i Hurdalsplattformen er det et uttalt mål, og det støtter Rødt. Faktisk støtter vi det så mye at vi i vårt alternative budsjett har funnet plass til gratis skolemat for hele grunnskolen fra skolestart i 2024. Det neste statsbudsjettet regjeringen skal lage, er det siste i regjeringsperioden. Det betyr at dette er siste sjanse for gratis skolemat. Er statsråden enig i det?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [12:39:41]: En nasjonal ordning med gratis skolemat vil som nevnt være kostnadskrevende, og vi må derfor være sikre på at vi bruker midlene på en måte som gir best mulig effekt for barn og unge i hele landet. Dette er som sagt et prioriteringssspørsmål, og det står nevnt i Hurdalsplattformen, så det er noe en vil følge med videre på om det er mulighet for å prioritere.

Spørsmål 15

Margret Hagerup (H) [12:40:22]: «Kunnskapsministeren (an)befaler skolene: mobilen skal bort. Her er det ministeren som bestemmer!

Hvor er det blitt av tilliten til lærerne og skoleeierne?»

Statsråd Kari Nessa Nordtun [12:40:36]: Jeg ser ingen gode grunner til at mobiltelefonen skal få forstyrre elevenes læring i klasserommet. Forskning og undersøkelser er klare på at bruk av mobiltelefoner kan ta elevenes oppmerksomhet bort fra skolearbeidet og påvirke sosialt samspill mellom elevene negativt. Samtidig viser forskning at mobilforbud har flere positive effekter. Undersøkelser har vist at forbud mot bruk av mobiltelefoner i ungdomsskolen kan ha god effekt på elevenes karakterer. Mobilforbud kan bidra til å redusere mobbing.

Stortingsrepresentanten Hagerup lurer på hvor det har blitt av tilliten til lærerne og skoleeierne, og svaret er at tilliten til lærerne og skoleeierne er helt førende for hvordan vi følger opp denne saken. Jeg mener også at man i spørsmålet misforstår hva tillit er. Det er ikke slik at nasjonale myndigheter viser mer tillit til skolen ved å la være å løfte dette temaet og ved å forholde seg passiv.

Jeg har gitt Utdanningsdirektoratet i oppgave å lage en veileder om regulering av mobilbruk i skolen. Veilederen skal gi tydelig anbefaling om regulering av mobilbruk, slik at skoleeiere og lærere får mer rom til å gjøre kjerneoppgavene sine, i tråd med tillitsreformens intensjon.

I oppdraget skal Utdanningsdirektoratet hente inn synspunkter fra andre relevante aktører som KS, lærer- og skolelederorganisasjonene, Elevorganisasjonen og Foreldreutvalget for grunnskolen. En anbefaling om regulering av mobilbruk i skolen medfører ikke at tilliten til lærer og skoleeier svekkes, tvert imot. Reguleringen vil fortsatt gjøres i de lokale ordensreglementene, og vi viser derfor fremdeles tillit til at skolene klarer å regulere mobilbruken selv.

Lokale løsninger sikrer dessuten at elever og lærere får være med og beslutte hvordan reglene skal utformes og håndheves, og dette øker reglenes legitimitet. Anbefalingen fra nasjonalt hold vil gjøre det lettere for skoleeiere å lage gode regler som svarer til behovene de har, basert på kunnskap. Skoleeier og skoler får gode argumenter og et godt kunnskapsgrunnlag til å utforme sine regler lokalt uten å miste muligheten til elevmedvirkning og involvering av foreldre. Jeg mener denne framgangsmåten ivaretar tilliten til både skoleeiere, skoler, foreldre og nasjonale myndigheter.

Margret Hagerup (H) [12:43:03]: Både som forelder og politiker kan jeg være enig i at mobilen har fordeler og ulemper. En mye omtalt rapport fra FN anbefaler ikke mobilforbud, men den løfter det fram som et mulig tiltak. Den sier samtidig at det kan være andre viktigere faktorer å ta hensyn til, som å jobbe med teknologien og ulike risikofaktorer som er forbundet med dette.

Jeg synes det er underlig at statsråden ikke har tillit til at verken lærere eller rektorer ser dette, og at det er andre enn statsråden som kan gjøre gode vurderinger innen dette temaet. FNs rapport løfter også fram at å skjerme elever mot teknologien kan bli en ulempe for dem når de kommer ut i arbeidslivet. Skolen har et viktig ansvar i opplæringen av digital dannelse og digital omtanke.

Da Tonje Brenna var kunnskapsminister, støttet hun i flere mediesaker lærere som innførte forbud – det gjorde vi også – samtidig som hun mente at et nasjonalt regelverk ville være å skjære alle over én kam. Brenna mente det var best å la skolene bestemme på egen hånd. Da er spørsmålet: Hva vet vi nå om mobil i skolen som Tonje Brenna ikke visste i august?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [12:44:06]: Jeg er usikker på hvilken rapport fra FN representanten Hagerup viser til, men jeg vil kanskje anta at det er UNESCOs rapport om digitalisering av skolen, der de bl.a. anbefaler mobilforbud i skolen. De viser til et stort kunnskapsgrunnlag for sin anbefaling. Jeg var så heldig at jeg fikk være med under UNESCOs generalforsamling for et par uker siden og fikk snakket med de som har skrevet rapporten, som jeg vil tro at Hagerup viser til i sitt innlegg. Der snakket de varmt om hvor viktig det er at man når man f.eks. er lege eller sjåfør, ikke bruker mobiltelefonen sin i jobbsituasjoner. Det var et eksempel de brukte, og det synes jeg er ganske interessant at blir trukket fram.

Jeg har full tillit til at dette blir håndtert på en god måte, og jeg mener det er viktig at når vi har oppdatert på kunnskap på dette feltet, forholder vi oss til det og gjør det som mange lærere, rektorer, foreldre og elever etterspør, og kommer med en tydelig nasjonal anbefaling.

Margret Hagerup (H) [12:45:09]: Vi kan være enige om at det er mange tilfeller både i klasserom og i arbeidslivet der en mobil ikke har noe å gjøre, men kravet om mobilfrie skoler har i den offentlige debatten i stor grad vært drevet av ressurssterke og profilerte mødre.

Den 10. november talte kunnskapsministeren til Utdanningsforbundets landsmøte, hvor hun ba overvrige foreldre om å dempe seg og vise større tillit til lærerne:

«Jeg tror vi foreldre i større grad skal lytte, i stedet for å kreve.»

«Jeg mener vi i større grad skal stole på at dere lærere vet hva dere gjør.»

«Dere skal få forvalte kompetansen deres med tillit og pedagogisk handlingsrom i ryggen.»

«Jeg mener at hverken foreldre eller politikere skal legge oss for mye opp i deres daglige arbeid i klasserommet.»

Spørsmålet er: Er det ikke på tide at statsråden selv demper seg og viser lærere og rektorer den tilliten som regjeringen hele tiden snakker så varmt om?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [12:46:01]: I likhet med stortingsrepresentant og forelder Hagerup kjenner jeg veldig godt til den situasjonen som er i klasserommet, ikke minst basert på disse ukene jeg har vært

kunnskapsminister. Jeg har fått veldig mange innspill om det som rører seg ute i organisasjonene. Jeg står fullt og helt bak at det er viktig, som representanten var inne på i sitt hovedspørsmål, å vise tillit til lærerne og skoleeierne, og det tenker jeg det er viktig at vi gjentar i vår kommunikasjon på et så viktig felt som dette.

Presidenten [12:46:39]: Sak nr. 2 er avslutta.

Sak nr. [12:46:41]

Referat

Presidenten [12:46:43]: Det ligg ikkje føre noko referat. Dermed er kartet for i dag ferdig handsama. Ber nokon om ordet før møtet vert heva? – Møtet er heva.

Møtet slutt kl. 12.47.

